OPERVM IOHANNIS MAIORIS IOACHIMI

PARS SECVNDA.

VVITEBERGÆ
EX OFFICINA TYPOgraphica Hæredum Georgij Rhauu.
Anno M. D LXIIII.

OPERVM IOHANNIS MAIORIS IOACHIMI

PARS SECVNDA.

AGON CHRISTI.

I mirum hos nobis casus, hæc fata canebat
Christe tua, & Solymæ luctus super vrbe futuros
Sacharias vates, docuit pòst exitus ingens,
Cùm turba aspiceret rorantem sanguine & vnda
Transuerso in ligno, plantasq́ & vtrosq́ lacertos
Distentum, & magna Patrem cum voce vocantem,
Ne verò Deus, alme Deus, ne defice Nato,
Desertus ne adeò tibi, nec mea vulnera curas,
Nil nostri miserere, mori sed deniq́ cogis?
Et nati casum hunc oculis Pater aspicis æquis?
Omnia compleui, id rebus nunc defuit vnum,
Fata vocant, eia extremum Pater excipe flatum.
Tum verò Solymam incendebant luctib. vrbē
Matres atq́ viri: resonabat planctibus æther:
Non aliter quàm cum duri in certamine Martis
Iosias tristem oppeteret de vulnere mortem

Inter & Adremmon, tuaq; inter rura Megiddon,
Flebant ingentem, atq; ingenti vulnere victum.
Lamentis, gemituq;, & fœmineo vlulatu
Castra fremunt, scindunt uestes, laniantq; capillos.
Hic verò exuperat dolor, & longè altior exit,
Dum caussas iræ ingentes in crimina nostra
Mente agitant, iræ, quæ tàm caput extulit altè,
Vt mortem Nati vnigenæ precium esse reatus
Ipse pater vellet, nulloq; à sanguine sacro
Placari, nisi Christe tuo, quo deniq; fuso,
Iustitiam ille suam, rigidam, immotamq; per æuum
Expleri cuperet, factisq; & morte rependi
Debita neglectæ, Natiq; cruore redemtos
Non alio precio Deus inferiore volebat.
Quin agite ac altè perpendite, quàm dolor ingẽs
Tentauit Dominum, & luctam cum corde peregit
Vt sese abiectum vocat, & sine luce relictum.
Stabat acerbà gemens Mater, Soror additur unà
Spectatrix fati, tantarum & conscia rerum
Corda gerunt, norunt quid agatur funere in illo
Languentes desiderio pro sorte futura,
Et Nati reditus, expectatosq; triumphos
Attonitis inhiant animis, certamq; secant spem:
Imo in corde tamen tantus dolor æstuat illis,
Penè omnis fidei scintilla vt victa fatiscat.
Quin & mœsta suum ostendit Natura dolorem
Extincto genitore suo, Sol ordine verso

Officium

O fficium mundo negat, & se subtrahit orbi,
D atq; animum in luctus, & tanti conscia fati
T erra tremit, rumpitq; sinus, & murmure tristi
P ertentat mundum, penitus vi deinde dehiscens
I nfernas aperit sedes, & functa sepulcris
C orpora sancta Patrum desuetam emittit ad auram.
Nõ equidem hæc sine mente Dei, sine numine fiũt,
D um nos ira Dei doceat pro labe dolere,
Q uam non admissam dum tu pie Christe luebas,
A spera saxa tuo doluerunt fissa dolore,
N os saxis gerere bis corda asperiora, nefandum est.
S ed iuuat hanc propius fatalem inquirere luctũ
Q ua primùm iratus Pater, & Lex ardua Patris,
Culpaq; mortalis, tortorq; immanis Auerni,
F œdaq; Mors dirum intendens lethaliter ictum
S e Christo obijciunt hostes, præsensq; minantur
E xitium: huic tristi correpunt membra pauore,
S anguineusq; fluit toto de corpore sudor.
N ox erat, & terras animantia fessa per omnes
D epositis curis reparabant membra quiete:
E cce Dei Natus sese nocturnus agebat
C ydronis ad riuum, & mortis iam fata propinqua
V oluebat, sanctoq; viam sermone leuabat,
P alantes socij fuso vt Ductore ferentur
I n diuersa viæ, cœtu, numeroq; soluto,
Q uos victor superas vt primùm surget ad auras
A gmine composito coget Galilæa per arua:

Atq; ita Sachariæ Vatis prædicta retenset.
Ventum erat ad pingui consertũ Pallade montem
Sub cuius radice virens sese extulit hortus
Delitias Domini, qua luce & nocte precatum
Aßiduè veniebat: ibi hunc pro tegmine inibat,
Nam nec quâ posito ferret se vertice habebat.
Omen inest rebus: Si læta Pallade fœtum
Intramus montem, pacataq; crimine mens est,
Et flatus sacer, ipsum oleum quod pectora sanat,
Fulcit ope infirmos: tum rectis vota feruntur
Paßibus, & cœli nubes, & sidera tranant.
Intereà socios octo in conualle relinquit
Anxius, ipse tribus graditur comitatus in hortum,
Qui rutilos vultus, & maiestatis honorem
Spectarant in monte sacro, nunc sortis eosdem
Afflictæ testes, & vilis imaginis optat.
Ergò horti in medio ingreditur sua tristia fata,
Sicut Adam in riguo quondam nos perdidit horto.
Multa sed hic paßus, dum patris sustinet iram,
Irarum & fluctus in sese transtulit omnes.
Namq; quiescenti similis, penitusq; latenti
Maiestas Verbi diam non exeruit uim
Ad tempus, preßisq; latens sese abdidit armis.
Hinc iræ sensu, & nostræ præ pondere culpæ
Soluitur in luctus, & mens formidine tristi
Contrahitur, promtamq; animã caro strangulat ægra,
Genua labant, & corde cruor per membra repulsus

In guttas resolutus abit, tum pectore sensus
Vertuntur varij, nec uim vitare potestas,
Cunctaturq́ metu, lethumq́ instare tremiscit.
Occurrunt diræ facies, inimicaq́ culpæ
Numina magna Dei: mors plurima obābulat artus,
Ora modis pallent miris, stant verba palato,
Arrectæq́ horrore comæ, cor liquitur æstu,
Intus & aßiduo curarum tunditur ictu,
Exterius quatit ossa tremor, vigor omnis in auras
Exhalat, mors atra caua circumuolat vmbra.
Sternitur hinc toto proiectus corpore terræ
Deficiente animo: casu tremit excita tellus,
Semianimesq́ micant artus, collapsaq́ membra.
Irarum hunc fluctus omnes, ceu magnus aquæ mons
Magna mole premunt, hic omnia sustinet vnus
Crimina, suppliciumq́ suo cum sanguine pendit.
Continuò ad sese socios vocat, atq́ ita fatur:
In me omnis collapsa animæ vis, tristis vbiq́
Luctus, vbiq́ pauor, & plurima mortis imago
Quæ luctantem animam, nexosq́ resolueret artus,
Ni vires sors omnipotens daret, abditaq́ intus
Stirps mihi mortalem sustentet diua figuram.
Sed vos qui mecum casus mansistis in omnes,
Durate, & ne me, ne in tanta pericula missum
Linquite me solum, aut vestros subducite vultus,
Orandum est, ne sollicitis spes excidat omnis
Tentatura animum vobis, capturaq́ mentes.

Qui miser est, non ille hominum consortia vitet,
Damna feret leuius fido quæ credit amico.
Hæc effatus, & in verbo vestigia vertens
Euolat à socijs, & flexo poplite fertur
Ad terram, fundensq; preces terræ adplicat ora,
Tales inde suo rumpebat pectore questus:
Eripe me genitor, finemq; impone labori,
Ærumnæ exhaustum satis est, quin protinus aufer
Si fas est genitor, quæ deinde pericula restant.
Ipse dehinc ab humo surgit, sociosq; reuisit,
Et Petrum aggreditur qui fortè ingentia membra
Fusus humi, toto proflabat pectore somnum,
Petre, refert, potes hoc sub casu ducere somnos,
Non agere excubias noctem non amplius vnam?
Non hoc ista sibi poscit nunc somnia tempus,
Cernis quæ miserum circumstet turba malorum?
At non ipse animi infelix, non lumine somnos
Accipio, ingeminant curæ, rursusq; resurgens
Ira Dei immeritum torquet: nec plura locutus
Defecit luctu, & terram prono ore momordit.
Atq; illi in media lucta celer Ales ab alto
Occurrit cœlo, & dictis mæstum erigit vltrò.
Nec mora, nec requies, rursum velut agmine facto
Mors audet cum gente Erebi, nigroq; Tyranno
In Christũ glomerare manum, & concurrere bello.
Verus at Israël lucta congressus acerba
Stat mole opposita, & manet indeiectus ad iram

Horribilem patris ætherei, vincitq́ precando,
Fidendo & victor spolia ampla ex hoste reportat.
Quis potis est tantam pollenti pectore luctam
Fingere pro rerum grauitate, & pondere facti?
Mortis amariciem saltem contingimus ipsi
Labrorum tenus, ille omnem perpotat abundè.
At guttæ indicium fecerunt triste doloris,
Sanguineæ guttæ monumenta ingentia luctæ
Ingentis, luctæ, qua demum victor ad auras
Euasit superas, quanquam cor tabuit hausto
Humore, aut testæ arentis, vel graminis instar.
Iamq́ reuersus erat, somno videt ecce sepultos
Denuò, & alloquitur: Nam quæ vos tanta resoluit
Deinde quies, tanta rerum iam instante ruina
Turbine correptus quando ferar ad vada lethi?
Surgite, & hîc mecum votis pia nectite vota,
Et procumbite humi prostrati, & tendite palmas,
Hostis adest, eia, date vota, & fidite verbo,
Neu vinclis trepidate meis, ego victor Auernum
Eruam, & æqua solo fumantia tartara ponam.
Tertia lux simul os terris ostendet honestum
Ingentes stygiæ spectabit cædis aceruos.
Fidite ne pedibus, quanquam facienda per hostes
Est via, & excipient manibus, atq́ in trabe figent,
Non omnis consumta salus, victoria restat,
Arma parate animis, & spe deducite bellum.
O Patre nate Deo patrium qui Christe furorem

In te vertisti, nos vt clementia rursus
Excipiat, foueatq́ reis, iramq́ parentis
Supplicibus superas votis, tuaq́ alta trophæa
Nostra facis: medio tu feßis turbine lethi
Affulge, vt tenebris nigrescere singula circum
Incipiunt, conditq́ natantia lumina somnus.
Aspera tu pro me succede in prælia lethi,
Vicisti mortem, & victam sine acumine teli
Vlterius vidêre, tua est victoria mortis.

PARENTALIA ANNIVERSARIA TERTIO FACTA REVERENDIS ET CLARISSIMIS VIRIS D. MARTINO LVTHERO, ET D. PHILIPPO MELANTHONI, VITEBERGÆ 19. APRILIS 1563.

Ertius exactis completur mensibus annus
t Ex quo relliquias, & parui membra Philippi
Condidimus terris, & iusta peregimus vmbris,
Et nunc ossa locum decorant, semperq́ recenti
Concursu implentur pulcri vacua atria templi

Quid

Quà simulacra manent viuos referentia vultus
In tabula, spiratq; viri viuum instar in illa.
Quò non ars penetrat? pictoribus, atq; Poëtis
Has dotes rerum fictor dedit, arte magistra
Exprimere affectus, & veros reddere vultus:
Sed corpus pictura notat, mentemq; poësis.
Nec terris ars vlla Deo cognatior ipsi est,
Qui se fictorem cœli, terræq; vocari
Maluit, & nostra deducere nomen ab arte,
Quæ genio pollens, afflataq; numine sancto
E nihilo effingit formam, & producit in auras.
Nunc ergò ad cineres, & sancti busta Philippi
Adsumus, & quanquam lacrymæ super ora profusæ
Impediunt vocem, turbataq; funere mens est:
Annua iusta tamen, solennesq; ordine pompas
Exequimur, munusq; iterum pietatis acerbum
Manibus & cineri, si qua est ea gloria, reddo.
Fortunati ambo, si quid pia carmina possunt,
Tuq;, comesq; tuus, quo cum felicibus æquè
Doctrinæ auspicijs fida in statione manebas.
Nulla dies neq; te, neq; fortis facta Lutheri
Surripiet venienti æuo, tibi semper apud me
Munera erunt carmē, conscriptæ & carmine laudes.
Vos primùm ante orbis finem, velut edita cœlo
Lumina, labentem in tenebras, & crimina mundū
Restituistis, iterq; istud mortalibus ægris
Ignotum, verbi luce ostendistis Olympo:

Fata-

F atalesq́ viri manifesto numine adacti
D octrinam tenebris fœdatam, & sorde Papatus
I n tàm tranquillo, & tàm clara in luce locastis.
E rgò nunc etiam per magnas didita gentes
D ulcia permulcent animos solatia verbi.
N ec mentita aris veneramur Numina nostris
R elligione patrum, aut muto spectacula gestu
M atris Eleusinæ ritu, celebramus hiantes
P rostrati ad Cererem sine lege, sine ordine Christi.
V era namq́ fide vero seruamus in vsu
O lim quæ nobis digressu sancta supremo
I nstituit, mortisq́ suæ monumenta reliquit.
V ana superstitio quæ mundum impleuerat omnem
S ordibus errorum varijs, compressa resedit.
I ustifica superante fide, quæ munera Christi
D onata in verbo sibi propria vendicat vltrò.
E t nunc per terrasq́ omnes, perq́ vltima mundi
R egna, sonus verbi fertur rumore secundo,
E t latebras, cæcumq́ Papæ scelus omne retexit
V i supera Christus, scelerataq́ dicta refellit,
O ris & afflatu fundo concußit ab imo
A usonij regni duo sola ingentia fulcra,
N empè Sacrum Mystæ, sordesq́ in cœlibe vita.
S ed mihi tu vires iterũ, & tua numina Christe
S uffice, cantanti tua verba, tuosq́ ministros
I nuictum verbo Lutherum, & fulmine linguæ,
E t paruum membris, magnum sed in arte Philippũ,

Qui

Qui sanctas artes, nec non tua sancta per orbem
Ritè propagârunt victuris nomina chartis.
Da precor hac maneant in relligione nepotes,
Et rectum, verumq́; colant, iterumq́; reclusos
Thesauros verbi, sine labe, & sorde reseruent.
In te iunge vno mentes, amor vnus & idem
Omnibus in te sit, labor & tibi seruiat omnis,
Et quæcunq; Deus tu munera cuiq; dedisti,
Ritè tuam in laudem vertat, populiq́; salutem.
Et quos post obitum, tantorum & fata virorum
Esse super terris voluisti, & luce potiri
Æthereа, nec adhuc inuisæ occumbere morti,
His mitte inuictas mentes, & numine firma,
Hunc vt communi ludum in statione gubernent,
Neu fracti ærumnis, & magna mole fatiscant.
Cùm quondam ante oculos verbũ cæleste iaceret
Fœdè obscuratum tenebris, & sorde Papatus
Horribili super aspectu mortalibus astans,
Mixtum figmentis Monachorũ, hominũq́; repertis:
Tum res humanas miserans, regniq́; ruinam
Ipse sui, custos verbi, præsesq́; sacrorum
Patre Deo natus, cum sic implenda ferebant
Malachiæ Vatis diuina, atq; abdita dicta,
Antè æui occasum tandem, supremaq́; fata
Ritè repurgauit verbum cæleste salutis
Voce Luthere tua, doctaq́; Melanthonis arte,
Quiq; operas æqua præstabant sorte laborum:

Qual

Q ualis qui fuluum secernit in ignibus aurum,
E t fœdam abstergit labem, vitioq; resoluit.
N am nec Malachiæ vatis præsagia tantum
O mine se referunt ad nati tempora Christi,
I n quibus ipse vltrò veluti conflauit in igne
D octrinæ infectam massam, puramq; reliquit
E xcocto vitio, & Pharisæa sorde remota:
S ed bis mille anni cùm mundi in sorte suprema
D ebentur fato Messihæ, vt censet Elias
T empora dinumerans triplici distincta tenore:
I stud opus fatale Dei, quo sacra repurget,
A d fines etiam supremos pertinet æui.
E t quia Malachias vates pro more, modoq;
F ossorum loquitur, qui quærunt æra sub imis
T errarum latebris, & eunt subter caua montis
V iscera, cædentes argenti, ærisq; metalla:
N on vero absimile est, postrema ad secula vatem
R espexisse animo, & casus sensisse futuros
C ùm redeat magnum ante diem vir magnus Elias
S acra Dei reparans fido comitatus Elissa.
N amq; Dei imperio excitus fumante Sarepta,
Q uà Mansfelda iacet nitidis generosa metallis,
E ditus aërias venit Lutherus in auras,
C onflatoris agens instar, qui cruda metalla
I gnibus elixans coquit, & labem eluit omnem.
Prætered ad Rheni ripas quà Bretta patescit,
N igra, tenax verbi, qua non fœcundior vlla

E ruta

E ruta terra fuit, quales nunc terra ministrat
Y psensis glebas queîs consueuêre lebetes
F ormare, & catinos, fragiles'ue effingere testas
A rgenti iniectam massam quibus igne resoluant.
E rgò per hunc Vatem, conflatorem'ue Lutherum,
E t fragili in testa, terra quæ facta nigranti est,
D octrinæ vitium excoxit, labemq́ remouit
C oncretam genitor, cœlestia verba repurgans.
N am quid erant aliud fœdi documenta Papatus,
Q uàm massa argento conflata, auroq́ pusillo
I llita, quam rudis æris adhuc pinguedo fatigat
S ulphurea, & multum terrenæ sordis inhæret?
M os remanebat adhuc fluuio mersare salubri
C redentûm pueros, & Christo offerre precando:
L itera doctrinæ, & vatum monumenta sacrorum
V sq; reseruata in tenebris sine honore manebant,
I ndestructa tamen, puerique ante ora Parentum
V oce recensebant fidei monumenta, precumq́
Q uam formam instituit Christus, iussitq́ teneri,
E t sacri cantus diuinis vsibus apti
S eruati à populo solenni in luce manebant.
E cce sed huic massæ, crudumq́, & inutile plumbum,
E t cuprei nummi, cultus, & inania sacra
L ibantis Mystæ, confusa in corpore eodem
D octrinæ fuerant, ceu quondam stramina granis,
A tq; leues stipulæ, & paleæ miscentur inanes.
I llic mixta auro spargebat Cadmia virus

D icta repertoris quondam de nomine Cadmi
P hœnicum terris quando æs conflabat in igne,
E t socij extincti perierunt tabe veneni
F ortè in aquis mota, quæ torto turbine surgens
A nguis ab exemplo, aut torti Typhonis in auras,
S piramenta animæ præcludit faucibus imis.
H inc veterum vates hydræ spiramine sæuo
P hœnicis Cadmi socios finxêre peremtos.
H îc aderat candens orichalcum, candida terga
A rgenti simulans, flauum quod deinde colorem
P ræ se fert auri in specie, fallitq; tuentes,
C ui nomen fecit Messenidos incola terræ,
Q uod tamen æs Cypriũ est, cui Cadmia fossa colorem
I nduit, vnde auro respondet concolor aura.
Q uin & Pyromachus, splendensuè in fronte Pyrites
I ntermixtus erat, nec non Galena nitenti
Q uæ rutilat squama, Pietas quæ nempè timorem
S uppliciter simulare solet, perfusaq; fuco est.
Q uin etiam argenti tremula sub imagine viui
M ercurius spirans aderat lethale venenum
A d se fulua trahens auri speciosa metalla,
E t quas mundus opes magna ditione tenebat:
S ed volat ille fugax quando tentatus in igne est.
E rgò iterum vt poßit de sorde & labe veneni
M assa repurgari flammis, iterumq; refingi
Sordibus excretis, & deniq; pura relinqui:
T um demum ignipotens opera ad fabrilia surgit

M agna

M agnanimus Lutherus, & in testa æra nigranti
I mposuit, sociumq; vocat te docte Melanthon.
O cyus incubuêre ambo, pariterq; laborem
S ortiti, purgantq; calenti numine massam.
T um crudum fluit æs riuis, atq; omne per ignem
E xcoquitur vitium, atq; exhalat inutile sulphur,
E t spumæ argenti, quas vrsi stercora dicunt,
S ecernuntur, & in media fornace nitescit
A rgenti massa, & tandem calor igneus illi
O mnem adimit labem, & partes dissoluit inanes.
H is motus signis, atq; hæc exempla secutus,
M alachiæ Vatis completa oracula tandem
A uguror, atq; æui supremo in fine peracta
E uentus habuisse suos: Quin ipse canebat
O badias vates, missos fumante Sarepta
A ffore, qui cultus, fœdataq; sacra repurgent:
Q uos non Hesperiæ extrema de gente profectos
A ccipimus, neq; fas, sed enim sub simplice sensu
V rbe metallifera missos reor ad iuga montis
S ionij, magni venturos agminis instar,
E t mons ille quidem sancta est Ecclesia Christi.
Exitus ostendit quanto feruore, quibus'ue
A rtibus extuderint verbi monumenta sacrati
S ordibus è tantis Papæ, tantisq; tenebris,
L utherus præstans animi, doctusq; Melanthon,
E t pietate pares, & magnæ numine mentis.
Q uis potis est igitur verbis æquare disertis

V irtutesq́, virosq́, & dona insignia mentis?
Q uis'ue valet lingua tantùm, qui fingere laudes
P ro meritis horum poßit, qui talia nobis
P ectore parta suo, qui tot monumenta dederunt.
N am sanctis scriptis potuerunt fundere fata
S anctius, ac multò vera ratione magis, quàm
P ythia quæ Phœbi tripodas, & numina sensit.
H i sacra in patrias vertêre volumina voces
V t populum vera sub relligione tenerent.
O Pietas, cœlo quæ dignè facta rependis
D a sanctis illorum vmbris, da pace potiri.
N os cineri, qui solus honos post funera restat,
S oluimus inferias, non sacræ aspergine lymphæ,
N on Cereris libo, cantatæ ex ore sacrantis,
S ed lacrymis quæ sponte oculis liquuntur amicis,
P ectoribusq́ scatent gratis, quæ sanguine Christus
C onspersit, sanctaq́ afflans lustrauit ab aura,
H is, inquam, lacrymis mentem testamur amicam,
D onaq́, virtutesq́ virûm grato ore sonandas
S uspicimus, & quos immensos corpore habebant
T hesauros fragili, veluti duo vitrea vasa
C œlica sub fragili gestantia pignora massa,
Q uæ tandem in cineres resoluta, & clausa sepulcro
N e fortè intereant, ipsa hac seruantur in vrbe,
D um redeat fatus ille Deo, manesq́ sepultos
E xcibit tumulis, informi & puluere carnis
I n morem vitri pellucida corpora finget

Cœlestes

C œlestes adhibens vires ne fracta fatiscant,
Q uale vitrum infractum quondam de more metalli
I nformans opifex dat munus habere Neroni.
T um verò hos cum luce noua, membrisq; nouatis
F ulgere cernemus, superûmq; aßistere mensis
M unera gestantes amaranthi ex flore corollas,
E t superûm Regi pangentes carmine laudes,
V er vbi perpetuum est, indefessæq; choreæ,
E t citharæ reboant cœli per lucida templa,
T um me carminibus non uincet Thracius Orpheus.
Intereà somnos, & in vrna perpetuum ver
O ptamus cineri ipsorum, & noua gaudia vitæ,
G audia non unquam mixtos habitura dolores.
A t vos qui sanctas animas decoratis honore,
S i iuuat has iterum æterna iam in luce videre,
E t dextras dextris coniungere, verbaq; verbis
A nte Dei vultus diuino in fœdere amoris:
C edite ne verbò, nec quæ documenta dederunt
S ancta viri, vestris deponite mentibus vnquam,
S i vel mutandæ sedes, si flumina Nili
Q uærenda, aut rapidus Cretæ potandus Oaxes.
Q uisq; suis vitam in studijs colat, & sua curet,
F ata regent cursus, nec cœlo vestra feretur
F ama leuis, tantiq; abolescet gratia facti.
V os quibus eloquium est, & fandi gratia laudem
C oncesßit linguæ, vestras hîc promite vires:
S ic equidem meritus cum vos complexus amore

E t socios operum legeret, fœdusq́ feriret
D ulcis amicitiæ: quàm vellem hunc æthere in alto
N unc superare parum, & docta cingente corona
P ræfectum studijs teneræ dare iura iuuentæ,
E t dictis formare animos hoc turbine rerum:
F ata obstant, placidusq́ viri sopor alligat artus.
I lle quidem ad superos quorum pia sacra ferebat
S uccessit mente, & viuus per docta feretur
O ra virûm. Salue æternùm diuine Melanthon
O mnibus est idem sonus, & vox omnibus vna est.
T e cœlo meliora manent, te præmia magna
P ro magno ingenio, magnisq́ laboribus actis
E xpectant cœlo: ter ego tua funera mœstus
F leui, ter sanctos decoraui carmine manes,
S it pietas hæc grata tibi, debere fatemur
P lura, sed officijs tibi respondere vicissim,
N on opis est nostræ, superant merita, atq́ labores.
V irtutum'ne prius mirer, studij'ne laborum?
O ingens fama studiorum, ingentior autem
I nsolita virtute animi, quæ celsior ibat
I ngenio, quamuis inuictus in artibus esses.
Salue iterum, atq́ iterũ, diuine & magne Melanthon,
Æ ternùmq́ vale diuine & magne Melanthon.

IN ASCENSIONEM CHRISTI E TERRIS IN COELUM.

O stquàm res Erebi, mortisq; euertere regnum
p M orte sua visum Christo, nouiesq; ministris
S e confessus erat, scandit iuga Pallade fœta
B ethaniæ, & dictis mœrentia pectora firmat.
C ontinuò ex oculis sublatus corpore in auras
M ortales cœtus medio sermone reliquit,
N ubis ab exemplo, quam gens Iudæa secuta est
C um quondam Ægypti fugeret crudelia regna,
Q uæ cùm se posuit noctu, tum castra quierunt
C omposita, & cùm Sole nouo se rursus in auras
T olleret, ecce acies omnes se tollere campis,
A ccingiq; viæ, atq; iterum migrare necesse est.
E rgò etiam dum se aërias iam tollit ad auras
D ux olim Isacidum, nubes & præuia Christus,
S ignat adesse diem socij quo deniq; migrent,
E t varijs lustrent distinctum gentibus orbem,
V ulgarentq; fidem, populi quà sydera adirent.
H is & tunc signis rutilas subuectus in auras
I ngrediturq; polo, & caput inter nubila condit
V ictor ouans, sancta comitum adplaudente corona
Q uos secum excitos consorti reddidit auræ
M ortis in augurium victæ, vitæq; futuræ.
S ed nulli comites vllo sunt lumine prensi,
N e fortè authores sibi gens humana salutis

Audeat in damnis neglecto quaerere Christo.
Panditur interea domus omnipotentis Olympi,
Et belli signum Michaël suspendit ab arce
Syderea, & raucis clangoribus impulit auras,
Effususq; ruit portis exercitus ales
Compositi numero in turmas, & praemia palmae
Protendunt longè dextris, & carmina dictant;
Victoremq; orbis, lethiq;, Erebiq; salutant,
Expleriq; animum nequeunt, gaudentq; tuendo.
Mirantur spolium, grauidumq; ex hostibus axem,
Mirantur pharetras, & truncum mortis acumen,
Atq; anguem ferro nexum per colla retorto.
Indulgent omnes operi, pars grandia trudunt
Obnixè carpenta humeris, pars vincula tendunt
Ære, & cornipedum vires hortantur equorum,
Et stimulis vrgent, & torto verbere cursus.
Ipsi quadrupedes nisu per maxima anhelo
Desudant spacia, & gemitum dat pondere currus,
Non quali Heliam vectauit pondere ad auras
Nubila tranantem nigri cum turbinis vmbra.
At circum innumeri iuuenes lucentibus alis
Accincti subeunt oneri, linguisq; solutis
Sacra canunt, reducemq; manu contingere gaudent:
Ille subit, victi exuuias oneratus Auerni,
Vulneraq; illa gerens quae propter crimina mundi
Accepit, patriasq; iras in crimina mundi.
Tum sese incessu latus ad genitoris alumnus

Subli-

Sublimem posuit, positus quà semper, & antè
Machina quàm mundi cepit digesta figuram,
Sed massam humanam nunc sede locauit Olympi,
Omniaq; impleuit vatum prædicta priorum.
Et si quod spacium est, si quæ loca, si quod & intrà,
Aut extrà terras, id complet Numine Christus,
Hîc præsens, illic præsens, hic fortis, & illic,
Et quocunq; vides Christi sunt omnia plena.
At socij deiecti animis dum lumine mæsto
Hærent defixi cœlo, obtutuq; sequuntur
Iam iam corporeo discessu è limite terræ
Migrantem, & cœli sublimi in sede receptum:
Ecce oratores gemini de gente ministra
Cœlicolûm, volucri findentes nubila lapsu,
Corripuêre incepta, Quid ô Galilæa virûm vis
Suspicitis cœlum, atq; oculos per inane leuatis?
Nos testes cœlo missi mox adfore tempus
Cum mundo se iterum manifesto in corpore prodet,
Et lapsas hominum sortes in pristina reddet,
Et facta, & vitas extremo munere functus
Inquiret, iusta suspendens omnia lance.
Et velut Heliam trans æthera vexit apertum
Flammanti curru, & radiantibus intulit astris:
Sic idem simili ducet per nubila pompa
Agmina credentum, patriaq; in sede reponet.
Namq; potestates mundiq;, Erebiq; superbas
Subiecit pedibus, viresq;, animosq; feroces

 Deposuit

Deposuit, Mortem tulit, absumsitq; triumpho,
Ductoremq; ipsum, facies quem dira tegebat
Spirantis colubri, pressum pede clausit ahenis
Compedibus, fractoq; illisit in ossa cerebro
Arduus, & circo spectatum duxit aperto
Magna trophaea ferens, quos dat sua dextera letho,
Et rapta ad superas altè spolia extulit auras
Iam vincto tortore, & iam domitore subacto:
Et magnum per inane volans, dona optima dona
In numerum iacit, & fidos partitur in omnes.
Ex illo celebratus honos, atq; annua vota
Exequimur Christo, & tantos gens ægra triumphos
Excipit indulgens fidei, secumq; volutat
Hoc Ducis ætherei bellum cum Principe mundi.
Ex quo primus homo persuasus ab angue ruebat
In vetitum, & mentes abductas numine ab alto
Mancipium barathri, prædo in sua iura trahebat,
Formatasq; recens diuini ad Numinis instar
Deformabat atrox animas, sæuisq; premebat
Imperijs, stygioq; nocens damnauerat Orco,
Nec nos obniti tantum, & contendere bello
Sufficimus, superabat enim, totumq; tenebat
Infanda ditione orbem, nec in agmine tanto
Cælicolûm audebat quisquam se credere pugnæ,
Nec bellum finire manu, nec vertere fundo
Regna, potestatemq;, iugumq; immitis Auerni,
Et regno exigere, & prædas inhibere cruentas,

Et

E t patrum insontes manes emittere ad auras,
C onferre amissum decus, in solidoq; locare.
T um Pater vlterius procedere cædis aceruos,
E t sæuire animis Serpentem haud passus acerbis.
E rgò in tergemino sanxit decreta Senatu
O mnipotens genitor, Natumq; exciuit, & vltrò
S orte legens mediam personam his destinat ausis,
Q uæ lapsis hominum sese interponere rebus
A udeat, absoluatq; iugo, faciatq; serena
L uce frui, qui nunc stygia compage tenentur,
M ortem aboleat cum morte sua, regemq; profundi
I mpediat vinclis, & culpam sanguine soluat.
N empè Deus Natum miserans incommoda nostra
I llicò primorum demisit ad ora parentum
D estructorem operum Satanæ, et virosa prementem
C olla pede, atq; imo vertentem tartara fundo.
N am iuxta genitorem astans ab origine mundi
D at sese in medium, & munus saluantis obibat
H ic opifer mundi dia sub nomine stirpis.
H ic erat ille Ales, duris qui in rebus Adamo
A dfuit, Isacidenq; senem clade eruit omni,
E t patrem Abramum fatis eduxit iniquis,
I mmunemq; Lothum accensa comitatus ab vrbe
E xpedijt, dat flamma viam, atq; innoxia cedit.
E xcussumq; bonis, lacerumq; in corpore Iobum
R estituit sorti antiquæ. Quin ipse per arua
P uluerulenta Sinæ populum comitatus euntem

S ignauitq; viam, & cursus direxit apertos.
I pse triumphali subuectus in axe, vocauit
T e magne Ezechiel, diuina vt iussa sonares
E xcitus fatis, emissam & carcere gentem
R ursus in antiquam patriam è Babylone reduxit,
D um tandem humanæ collectus in ossa figuræ
R egnatorem Erebi, sedemq; immitis Auerni
E xcidio dedit incumbens, vimq; eruit omnem,
C onstrictos & auos immani carceris antro
I n lucem expedijt, secumq; è morte reduxit
I n nemus Elysij superi, sedesq; beatas,
E t se sublimem cœli in statione locauit,
V t vatum impleret voces, atq; omnia fata,
Conuentusq; hominum sacros sibi cogeret omni
E x numero, & tandem confecto temporis orbe
D efunctos iam olim tumulis exciret eosdem
D esuper adparens illustri clarus honore,
V t patriæ reddat, patriq; pia agmina sistat
C ommendans genus agnatum, dulcesq; piorum
R elliquias, patriq; idem data regna resignet,
E t secum æterna faciat ditione potiri
I ustitiæ cum luce pari, quando hostibus altè
I mmineat victor stygio procul orbe remotis
Q uos feruens magno præcluserit obice torrens.
N unc verò in vinclis cohibet, ferriq; catenis
N e struere auderent acies, aut tendere contrà
V sq; reseruatos censoris ad ora stupendi.

Nimirum

N imirũ hanc pugnam, spectaculaq; ista Triumphi
O lim Tharsiaca vates de gente sonabat.
N amq; canebat vti magnum per inane leuatus
R egna, potestatesq; Erebi, vimq; exuit omnem
O mnipotens natus Patris omnipotentis, & ipsum
S erpentem stygium qui malo illuserat Euæ
C omminuit, nocuosq; ausus dispersit in auras,
S ub pedibus lethum posuit, culpam abstulit omnem
I nfernas reserans sedes, & vincta resoluens
A gmina, viq; sua capiens immane barathrum,
T ortoremq; in eo vinclis damnauit ahenis
Æ ternùm, & socios æterno in carcere clausit.
Q uandoquidem exacuit vires fortißimus Orci
S piritus, attollitq; animos, & robora contrà
E ffert, & sociûm virtus coit omnis in vnum,
T artarei flatus, noti feritate Tyranni,
D octrinæ authores falsæ, & qui nomina fratrum
P rætendunt ficto sub relligionis amore
H ostes doctrinæ, monumentorumq; sacrorum,
O mnes qui cæde accincti, vanisq; repertis
D edecore afficiunt magno Natumq;, Patremq;,
V erba Dei & fraude inuoluunt, & deijcere agmen
C hristicolûm tendunt, fundoq; euertere ab imo.
M ors etiam, siue illa huius, siue illa futuri
P erpetua est æui, dehinc execrabile votum
D amnantis Legis, nec non auersa Dei mens,
Æ ternusq; furor, lethalis & ira Tonantis,

Et varia ærumnæ genera, & discrimina fati
Multa modis multis, pariter socia agmina iungunt,
Et Sathanæ pro parte animis, & viribus æquis
Stant longis adnixi hastis, ictumq; minantur.
Hastæ acies verò ô homines nostra impia culpa est,
Omnia qua violat, quaq; inficit omnia letho
Quicquid in has auras vsquam genuere parentes.
Hanc hastam Lex exacuit, quò transeat ictu
Ad latebras animæ, & vitam dispergat in auras.
Hi sunt qui Christo bellum, implacabile bellum
Intentant: stygiæq; patent magna ostia portæ
Ingenti rictu similes iam iamq; voranti.
Et quicquid perimit lethum per vulnera culpæ,
Id flammæ stygiæ absorbent, & deuorat Orcus.
Hostibus his, Christo luctandum, & bella gerenda,
Et quæ bella odijs haud exaturata quiescunt.
At fortes hostes superabat fortior hostis
Patre Deo pariter, castaq; è virgine natus
Stirpe potens gemina, qui prælia dura subibat
Vnus pro multis, & multis hostibus vnus
Luctatus bello, spolia omnibus omnia ademit,
Perq; sonum verbi patrio quod corde profectum est
Omnia conuicit reprobi mendacia mundi,
Et vitam amissam propria cum morte reuexit.
Inde triumphatos in circum protulit hostes,
Romani vt proceres dextro cùm Marte potiti
Solenni in pompa lætum Pæona canebant

Toti

Toti lucentes veste, atq; insignibus armis,
Velabantq; comas lauro, currumq; premebat
Insignem radijs victor, quem tegmen obibat
Auro intertextum: dextra, leuaq; sequuntur
Purpurei cristis proceres, Ostroq; decori.
Tendebant alij pictum velamen ad auras,
Quo res Romanæ, pugnataq; in ordine bella
Cernere erat, versæq; arces, atq; oppida forti
Capta manu. Tum victa phalanx, ereptaq; victis
Signa vehebantur, clypeiq; ensesq; corusci,
Et cristæ capitum, & loricæ ex ære rigentes,
Externiq; habitus gentis, gentesq; superbæ
Ferro innectuntur torto, paßimq; feruntur
Per fora, perq; aditus, & publica strata viarum.
Ante triumphantis currum, qui quatuor albis
Ducebatur equis, pueri cum veste decora
Frenatis lucent in equis: Sed deinde sequuntur
Insignem currum quos victor ab hoste recepit
Velati ramis oleæ, nexisq; corollis.
Postremò incedunt florentes ære cateruæ,
Omnibus his viridi velantur tempora serto.
Quin & in occursus tota regione ruebant
Agmine composito ducentes sacra per vrbem.
Lætitia, ludisq; viæ, plausuq; fremebant,
Pulsatæq; dabant vocum discrimina chordæ.
Omnibus in templis aptabant dona superbis
Postibus, in partemq; Deos, prædamq; vocabant.

Qualis

Q ualis Abram partem tibi Melchisedece ferebat
E x omni prædæ numero, cum victor ouaret.
M utua tum inter se læti conuiuia curant,
M ulta boum circà mactantur corpora, & albas
I n flammam iugulant pecudes, tum spargitur aurum
I n numerum, & totam sacrantur vota per vrbem.
Haud alia est Christi per nubila ouantis imago
C ùm cœlo inuectus, spolijsq; Acherontis onustus
A gmen agit præ se, medio cui cœtus Olympi
O ccurrit spatio, & legiones per loca cœli
A gnoscunt longè regem, lustrantq; choreis.
I pse sedens, palmamq; tenet, celebratq; triumphum
P rosubigens pede Serpentem, quem deniq; vinctum
N unc quoq; in officio verbi per compita ducit
S pectatum, penitusq; Fides cum lumine aperto
P erspicit, vt Mortem absumsit victoria Christi,
V t malus attrito succumbat vertice Serpens,
V tq; animos posuit rabiosa potentia mundi
V ersa retrò, signumq; gerant seruile Tyranni
C onstricti collo ferri compage retorta.
E rgò agite, & quicunq; oculis, & pectore fido
I n verbo aspicitis tanti simulacra triumphi:
D icite iò Mors fœda vbi nunc tua tela, tui arcus,
O bliquæq; acies, & tinctum hastile cruore?
I ncipe si qua tibi virtus, & confere dextram.
Styx, vbi nũc uis magna tua est, qua turgida ouabas?
S eps, vbi nunc magnũ imperiũ, quo cuncta fatigans
S eruitio,

Seruitio, infanda paßim ditione premebas?
Vlterius ne tende, tui est hic meta furoris.
Vicisti tu Christe orbem, Mortemq́ triumpho
Hausisti, mundiq́ caput tu calce petisti,
Vinclaq́ vincta manu cœli ad conuexa tulisti.
A quo igitur vis eueniat, si Numine apud nos
Semper ades, dum lapsa obeant sua sæcula finem?
Tu cùm sæpè audet rursum se in vulnera Serpens
Erigere antiquus, retroq́ reflectere dentes
Inuisos Christi pedibus, sæuumq́ venenum
Morsibus inspirat, tu desuper acrius instas
Ora reluctantis reprimens, & vulnera sanas
Quæ pedibus sunt facta tuis, & sanguine mundas
Ipse tuo, atq́ olei curas aspergine sacri,
Nempè tuo Flatu, reficisq́ in prælia fessos
Ne cupiant tentare fugam statione relicta,
Substituisq́ loco tua qui mandata per orbem
Intemerata ferant, populisq́ exacta recludant.
Hinc dona in medium largiris Flamine misso
Cùm tua verba homines animo accepêre fideli:
Tu Patri defers gemitus, & verba precantûm,
Et nos prosequeris cura, nostræq́ saluti
Impendis vitam ipse tuam, propriaq́ carentes
Iustitia, tegis ipse tua, qua deniq́ freti
Audemus patrios impunè accedere vultus,
Et petere ex illo cœli quodcunq́ bonorum est,
Vt quondam indutus villoso tegmine Iacob

Ante

IN PENTECOSTEN.

A nte patrem accepit felicia vota salutis,
E t quos non meruit primi natalis honores.
N ec longum in medio est tempus, cum victor ouanti
I nuectus curru nos tecum in sceptra repones,
I n partemq; tuorum, & regna vocabis honorum.

IN PENTECO-STEN.

E c verò exuperat quicquam, nec grandius orbi
n C onceßum munus, diuini & pignus amoris,
Q uàm quòd ab arcana molitus sede regreßũ
I pse suum numen miseris mortalibus vltrò
E xhibuit Deus, & manifesta in luce retexit,
L ucis inacceßæ radijs quanquam abditus ipse,
Q uo neq; fas acie quenquam, nec tendere sensu.
A tq; ideò emicuit, sua sensa vt condita nobis
M onstraret bonus, & dictis aperiret amicis.
E rgò etiam legis præcepta, aut sancta salutis
G ratuitæ promißa sonans, aut semper vtramq;
C omplexus vocem, populos sermone docebat.
Lucibus his autem quibus omnis turba quotannis
M ente pia recolit monumenta exorta supernè,
B is Pater insigni se olim patefecit honore,
B is magno in populo miris sese extulit ausis
O stentans decus immensum, numenq; tremendum
T oti naturæ rerum; & quo tempore primùm

M onte

Monte Sina rapidos iaculatus nubibus ignes
Spiraretq; iras, & verba minantia lethum,
Dum Lex de cœlo sonat, & mortalia corda
Per gentes humilis strauit pauor, incitaq; alto
Terra tremit motu, monsq; ignibus ictus anhelat.
Ille ardens ira, & radijs circum ora coruscans
Sublustri in nebula, Gnatum compellat, vt ipse
Interpres det se in medium, suaq; horrida iussa
Officio Mosis populo commendet habenda:
Quandoquidem aspicere, & vultu contrà ire Tonantem
Haud licitum est cuiquam mortali semine creto.
Deinde aliud maius factum, multoq; tremendum
Obijcitur magis, & mortalia pectora tangit,
Cùm subitò ingenti cœlum discessit hiatu,
Flatus & in flammis, & fissis gutture linguis
Adparens, lucemq; sacram per tecta volutans
Cum sonitu inuasit credentis pectora turbæ
Argutas referans varia in præconia linguas.
Hic cum diuerso gentes ex orbe coissent
Tàm variæ linguis, habitu quàm vestis & armis:
Quisq; suæ tamen agnouit commertia linguæ,
Consortesq; sonos, patria & discrimina vocum.
Nos ergò propiùs cupit hæc monumenta tueri
Sancta Deus, certamq; fidem prædiscere ab illis
Doctrinæ stabilis mortali in gente sonantis.
Huncq; Deum tu mente colas, votisque fatiges
Qui tibi se toties miris patefecit in ausis.

P rimùm equidem Sinai sub vertice, quē super ingens
P orta tonat cœli, & trifido montem implicat igni,
H orrifico sonitu data erat sapientia Legis.
E xin cùm molli strepitu genitabilis auræ
M issum Flamen erat, monstratumq; omine aperto est
H unc flatum propria per se subsistere vita
V iuida qui flamma est mentis Natiq;, Patrisq;,
Q ui viuam hanc spirant auram, & per mutua sese
R ursus amant, vinclisq; hærent, & numine amico.
F lamma patrem, natumq; ardet, Natusq;, Paterq;
F lammam ardent rursum, par est vtrinq; voluntas.
T unc etiam patuit, Flatu impulsore quòd isto
N atura manante Dei Natique Patrisq;,
P ectora nostra sibi societ Deus, ipseque Flatus
C eu medio vinclo iungat Christùmque, piosq;,
A tq; nouæ radios accendat lucis, & inde
I ustitiam extimulet, Legi qua nitimur ipsi,
A tq; Deo pariter conformem ducere vitam.
N ec datur hic Flatus cuiquam, nisi qui tibi iunctus
C hriste fide vera prius hæreat, inde capessat
S i te habeat quæ dona tuo de munere manant:
N ec consors humoris erit, nisi palmes in ipsam
T raductus vitem priùs almo in stirpe calescat.
Q uiq; tui est exors flatus, nil iuris apud te
O btinet, & non vlla tenet consortia tecum.
N ec melius donum Deus, aut dare maius habebat
N aturæ nisi fida suæ commertia nobis

Transfu-

T rasfuso flatu, veri qui nexus amoris
M ente ligat socia præcordia nostra, Deúmque.
E t sic condiderat mentes hominumq́, sacrorúmque
A lituum regione poli, quò Flamine in ipsas
D iffuso, cuperet coniungi Numine, & æuum
T ransigere æternum, & socia bonitate potiri,
I ustitiæq́ suæ radijs communibus vti,
A c alere inuictam sapienti in pectore lucem.
H oc erat, hoc ingens monumentũ, et pignus amoris
I n genus humanum, sua cùm bona summa creator
I pse Deus faceret secum communia nobis, (tum.
N empè suum effundens hominum in præcordia Fla-
H eu quàm respondit meritis mala gratia tantis?
D iuinos nexus, mirandaq́ vincula amoris
Q uæ fas æternùm colere, & reuerenter habere,
R upimus ingrati, penitusq́ excußimus omnes
P ectore polluto diuinæ particulam Auræ.
F actus homo fuerat diuini ad Numinis instar,
V t mentem nosset domini, & se lege teneret
I llius, & iußis parens se subderet ipsi.
I nsita notities erat hæc in origine prima
C ordibus humanis, digitoq́ insculpta Tonantis
Q uo Lex marmoreis demum est inscripta tabellis.
A tq; hoc illud erat formari ad imaginis instar
D iuina quæ in mente micat, quòd conditus esset
P rimus homo, mentis diuinæ gnarus, & vltrò
A uctori præstare potens quæ munia vellet.

H is tunc officijs illum affecisset honore,
P erfecto venerans in amore, in spéque, fideq́,
P ræstandisq́ operis aliena in sorte iuuanda.
C ùm verò in tenebris fœdè obscurata iaceret
D ulcis imago Dei, sed enim non oblita prorsus,
Q uando scintillæ diuina ab luce relictæ,
N empè acies animi quæ res scrutatur, & vsum
N aturæ rerum, generatimq́ insita cunctis
N otities de lege Dei, sub mente micarent
A bditæ adhuc, nec se auderent extollere rectà:
T um missum terris Natum in velamine carnis
I mperijs egit Pater, vt simulacra refingat
L apsa Dei sub mente hominis, tenebrisq́ repulsis
D etersæ affundat menti noua munera lucis,
S opitosq́ ignes iterum sacra excitet Aura
D ans libertatem menti, quò munia obire
G rata Deo posit quæ Spiritus exigit vltrò,
I mperfecta quidem, tristi hac dum sorte tenemur,
S ed quæ plena forent, & ab omni parte beata
D estructa iam morte olim, cui subdita vita est
C orruptam ob sortem Naturæ in corpore nostro,
Q uæ penitus nequit in solidum, integrúmque referri
H anc dum ægri vitam trahimus, mundoq́ moramur,
C ùm tandem functi tumulis vi Flaminis alta
V enturi æthereas iterum sint lucis in auras.
Ergò etiam præstare omnes benefacta necesse est
D ebita, qui Christi officio, Flatuq́ sacrato

I ncepère

I ncepère iterum simulacra ad auita refingi
V iua Dei autoris, si plena, exactaq; demum
R estitui hæc cupiant illorum in corpore quondam,
E t Christi gaudere opibus, partemq; bonorum
E xemplo hæredum trahere in cœlestibus oris,
C orpora cùm rursus noua inibunt lumina vitæ.
Q uis furor est igitur dictis obtendere Legi,
E t sacri officium Flatus premere, vt pia lustrat
P ectora, iterq; nouum vitæ docet ire beatæ,
E ffigiemq; Dei reficit, fingitq; nouando.
I mprobus AGRI*cola, & comes illi ridiculus* MVS
Q ui legem factis violatis, & ore profano
F atidicum Mosen Legis data iussa sonantem
I mperio Nati, medius qui munera obibat
Legati, iussus Mosi concredere Legem,
P olluitis, sacrum maculantes crimine nomen,
E t furca, stygioq; caput damnatis Auerno,
V os genuit Dathas pater, atq; eduxit Abiras
Q uos hiscens tellus viuos transmisit Auerno
C ùm furijs acti sunt ausi obtendere Mosi:
E t caussa illa fori tantùm spectabat ad acta.
V os, inquam, diræ Eumenides quæ vindice pœna
M ultant facta virùm cinctæ serpentibus atris
S ollicitent, pœnasq; isto pro crimine sumant:
D ira nec à vobis Legis maledicta ferantur
I mprecor, & vestros maneant ea crimina manes,
O multò grauiora ausi quàm turpis Abiras,

 Et scele-

Et sceleruм consors: vos sanctam crimine Legem
Infandoque superis conati mittere ad Orcum,
Quæ custos hominum vitæ est, & firma voluntas
Diuinæ mentis, fatisque ignara moueri.
At vos queîs melior residet sententia menti,
Audite ô vocem Sinai quæ in monte sonabat
Luce sub hac festa quondam, cùm lapsa dierum
Quinquaginta essent discrimina, tempore ab illo
Quo genus Isacidum Pharia regione reductum est:
Audite, & dociles Legi submittite mentes:
Dehinc petite et votis donum, quod numine aperto
Luce sub hac festa quondam fuit æthere missum
Multifidæ in linguæ specie, flammæque coruscæ:
Hoc petite, vt celebrare Deum cum pectore puro
Vita queat, iussisque Dei parere sacratis.
Atque ideò venit cælesti Flamen ab arce
Cælitus effusum, quò credula pectora firmet
Esse recepta iterum dilapsa in fœdera amoris
Ante Deum: Cumque illud idem procul eijcit omnem
Mœrorem ex animis nostris, & pectora sanat:
Hac luce erecti rursum agnoscamus amorem
Quo nos prosequitur Pater in sua iura receptos,
Atque fide accensis animis ad vota feramur.
TE sine nil altum mens inchoat, eia agè lucis
Sparge tuæ radios diuini fomes amoris,
Atque nouam mentem, noua suffice corda renatis.
Sed quia doctrinæ lucem succendit, & idem

Flatus

F latus inextinctam vario tàm in turbine seruat:
V ult nos officium verbi reuerenter habere.
Q uare agite, vt gratæ mentis monumenta super-
I llis subsidio qui sunt pia verba professi (sint,
Q uisq; sua pro sorte ferat sua munera ad ARAM.

In Pentecoste Anni 1563.

DE S. VRBANO, IN LAVDEM VINI, ET EIVS VSVM.

V nc Vrbane tuis agitur lux dedita sacris,
n Q uando racemiferis frontem circũdata sertis
Æ mula stant simulacra tui, collóque reuincta
T orta, repleta mero dependent vitrea vasa,
S uffusiq; tument oculi, minióque rubescunt
T empora, & in ventrem turgentia pectora crescunt.
A t Flamen præ se portans simulacra per agros
T e libans Vrbane vocat, tibi ducere pompam
V ociferans, vt adesse velis crescentibus vuis,
N eu labes reptantûm vllæ, cœlíue ruina
O fficiat teneris, & Bacchum euertat in herba.
I llum omnes pueri, & vertunt felicia Baccho
I ugera qui rastris, cantu & clamore sequuntur.
V ana superstitio traxit de Gentibus ortum,
N uminis ignaras veri quas error adegit
F ictilibus diuis cœleste asscribere numen.

S ic te Iane biceps, & te quoq; Bacche colebat
R omula gens, quorum largo de munere tellus
P ocula calcatis Acheloia mutet ab vuis,
M itis & excipiat cœli indulgentia vites,
F rigida nec tumidis subeat iactura racemis.
Nam licet haud magnam mersæ in caligine gentes
N otitiam tenuêre Dei, quem credulus orbis
E xcipiat votis dominum, rerumq; parentem:
S enserunt tamen æterna de Mente creatam
H anc seriem: rerumq; vices, motusq; perennes
P endere ex alto de maiestate superna,
E t Dijs reddendas rerum pro munere grates.
V t tamen Vrbano vini tutela per orbem
C esserit, ambiguum est: Diuos sibi fecit abusus.
P rimus in Ausonia consors cognominis huius
T empora qui triplici redimibat sacra tiara,
A rgento, atq; auro confecta, atq; aspera signis
V asa in honore Deûm sacros legauit ad vsus.
T empore quo sextus successit nominis hæres,
A d Rheni tractus euentum Bacchus habebat,
I nq; iugis Mœni vindemia læta secuta est.
I nde coli tua festa putant Vrbane quotannis,
N uminibusq; tuis solennem præstat honorem
C redula gens, cùm se verno sub tempore palmes
I nduit in florem: Non illo tempore vermes,
N on virides etiam occultant vineta lacertos
D um latè Ambrosium spirant arbusta vaporem.

Sed

S ed quocunq; modo res edita traxerit ortum,
N il moror horrendos diuorum in cultibus vsus,
V nus enim Deus est, verbo qui cuncta creauit,
E t Pater, & Natus, Flatusq; ab vtroq; resultans,
P ar tamen, & simplex persona in triplice numen:
I lle creat quodcunq; vides, seruatq; creatum,
H oc mandante, solum iumentis gramina profert,
E t Cererem humano tribuentem robora cordi.
I lle nouas trudit putrefacto è semine fruges,
A tq; satis largum demittit nubibus imbrem.
I lle duos latices vitisq;, oleæq; virentis
P roducit terra, quibus haud præsentius vllum
H umano generi vitæ communis in vsu
A uxilium venit, & vires in corpore seruat.
S cilicet in rebus subiectis luminis orbi
A uctorem nulli subiectum luminis orbi
C onspicimus, passimq; sui simulacra notamus.
Ergò age quò rectè tàm nobile munus, & ipsum
M uneris auctorem ratio cognoscere discat,
E t Cereris, Bacchiq; bonis quantum exigit ordo
G rata mente frui possit sine labe salutis,
S acrorum de more Patrum, qui morsibus antè
N on tetigêre dapes, votis nisi ritè solutis,
H inc canere incipiam: Vos ô dulcissima diuûm
M unera, languentes hominum quæ pascitis artus
L iber, & alma Ceres: quòd si non munera tantùm
V estra canunt Vates, sed sacris obuia libris

 Tot

T ot monumenta probant Lenæi germinis vſum:
N emo etiam ſenſu rapiat mea cepta ſiniſtro
Q uòd de laude meri præconia pangere conor.
N ène gulæ laxare putent me frena, meòque
F ulta patrocinio damnoſa licentia Bacchi
T ollat honeſtatis leges, & ſepta pudoris
E xeat: inuerſos vſus, morémque nefandum
Q ui certat Baccho, & vicibus ſe proluit hauſtu,
D euoueo, & vicijs non tento inducere fucum
I ntempeſtiuo veniunt quæ plurima Baccho.
N ec minus aduerſum dictis inceſſimus agmen
Q uod ficta pietate putat ſe numina cultu
D euincire ſibi, vini quando abſtinet vſu,
E t vites flammis abolet, fœcundáque Bacchi
C ulta ſolo ſternit, falcato & demetit enſe:
H æc pietas Mahomete tua eſt, hinc ſæuus ad arma
S urgis, & imbelles Chriſti inſectaris alumnos.
N ec ſatis hoc, te Nate Dei de ſede paterna
E uertit, diaq; negat te ſtirpe vigere,
S ed pedibus tua ſacra premit conſulta, fidemq;
E xponit probris, qua ſola ſydera adimus.
N am quamuis ſub Moſe hominum Nazira propa-
A bſtinuit Baccho validos exoſa liquores: (go
E t ſtirps Rechabidum votis aſtricta parenti
D egebat tenuem Bacchi ſine munere vitam:
N on tamen exemplo totus cadit vſus ab vno:
D ona Dei bona ſunt, proſuntq; impunè fruenti.

F at

Fas Cerere, & Baccho, pingui cum cæde ferarum
Grata mente frui, quantum lex ægra requirit
Corporis humani: nihil hîc Romane sacerdos
Iuris habes: Qua lege Dei tu viscera mensis
Arguis imponi? neq; enim se numina tali
Placari gaudent merito, sed mente, fidéque.
Prouida Nabalis consors, prudentis imago
Coniugis, armenti fibras, vtrèsque Lyæi
Isaidæ Regi supplex dat munus habere,
Dona Dei adpellans mundo concessa secundo.
Primi mortales, dum corpora firma manebant,
Et vis in rebus spirabat plena creatis,
Expertes vini degebant tempora vitæ.
At simul ira Dei terramq;, hominesq;, feráque
Pro triplici lapsu ter diris vouit, & inde
Diluuio in magno salsi maris vnda peredit
Pinguia terga soli, cum iam fructusq;, hominesq;
Deficerent vires solidæ: Pater ipse recentes
Pignore cum verbi, positóque in nubibus arcu
Permisit tibi Noha dapes, vt languida membra
Visceribus pecudum recrees, & Nectaris haustum
Attribuit, stomacho pariter, curisq; leuamen,
Iámque seni: pueris non apta licentia vini est.
Ergò repertori vini tibi nomina vini
Hebræa de voce dabant, Ianumq; vocârunt.
Cumq; æui veteris vidisses secla, nouique:
Hac veteres caussa moti, finxêre bifrontem.

Talis

Talis odorato primus sudantia ligno
Balsama Nachorides medicos monstrauit ad vsus,
Balsama Iudææ tantùm nascentia genti,
Quam bellis habilem voluit Deus esse gerendis,
Morborumq; dedit simul, & tutamen in armis.
Nam circum infreni sedem tenuêre Philistæ,
Hinc deserta siti regio, lateq; furentes
Chaldæi cinxêre, quibus bella aspera cordi
Semper, & inuictæ superant ad prælia vires.
Nec solùm argenti venas, ærisq; metalla
Supposuit terris Genitor, quà se ardua tollunt
Immanuel tua rura, & fatis debita regna,
Et passim riuis flauentia currere mella
Passus erat, mixto spumantis flumine lactis:
Quin & pampineo terram vestiuit honore,
Et iuga virgultis frondebant consita Bacchi.
Vix vnum duo namq; viri cum vecte racemum
Multiplicem, connixi humeris sufferre valebant.
Quippe ingens specimen populis dedit iste racemus
Quàm diues rerum variarum, & frugis abundans
Terra Palestinæ cultis caput extulit aruis.
Nec dubium est, Mosen signasse in imagine tali
Præcipuè veram vitem, verumq; racemum
In Syria eductum, & patria regione recisum,
Vnde sacer latè stillat liquor, omnia passim
Qui sanie, taboq; fluentia vulnera purgat
Quæ latro inflixit miserando in corpore nostro.

Quippe idem qui se vitem cognomine dixit
Filius ipse Dei, quando ad connubia venit
Pauperis in Canæ vico, generosa Lyæi
Dona ferens aderat, vinique probauerat vsum
Ipse suo exemplo dum labris admouet haustum.
Quare agite vt vini conceditur vsus, ita arctis
Relligionum animos nodis exoluere pergo.
Carne famem sedare, sitim restinguere vino
Si modicè sumas, si grato pectore, nulla
Relligio vetuit, neque enim lex obligat vlla
A quibus officijs te lex diuina resoluit.
Hoc sacri proaui rebus quorum exigit vsus
More fruebantur, qui sueti viuere paruo,
Præfatique preces, curabant corpora victu.
Qualis vbi Abramo spolijs hostilibus aucto
Melchisedech rex idem hominumque, Deique sacerdos
Munera portaret Cereris, laticemque Lyæum,
Perque diem inter se conuiuia lauta pararent:
Tum prior attollens pateram spumantis Iacchi
In mensam lætus libat, partumque triumphum
Gratatur reduci, dehinc sacro ex ore precatur
Vt sanctum superet genus, Abramique nepotes
Syderis in numerum ventura in secula crescant.
Hic mos orandi, quando ad libamina sacri
Conuenêre Patres, reliquis cum insignior vnus,
Aut æuo prior, aut meritis, firmissima vina
Crateri infudit magno, mistoque liquore

Fluminis

F luminis, in mensa laticum libauit honorem,
L ustrauitq; dapes, dixitq; precantia verba,
E t patera increpitans partem dispersit in auras,
E t primus laticem summo tenus attigit ore:
T um socijs dedit assurgens, illi ordine circum
M ore suæ gentis, latices hausêre Lyæos.
H oc & tum ritu libabat pocula vates,
N on vt rem sacram faceret pro nomine Abrami,
P lacarêtue Deum cultu, & libamine facto,
Q ualia sacrifici finxerunt monstra per orbem.
H unc proceres morem libandi ritè tenebant,
A tq; super patera cecinisse oracla Iosephum
A utor erat Moses: sed enim non fata futura
E didit, aut illa magicas exercuit artes,
Q ualis qui fibris inhiat spirantibus, & qui
C onscia fatorum de sensu consulit exta:
V erùm sacra canens illo libauit in auro,
I nstituitq; preces, & grates insuper egit
P ro re communi, stabili pro sorte sacrorum,
E t sic ore refert: Pro te rex inclyte vota
P ublica concipimus, Bacchi tibi sumimus haustus.
N am Vatem non solus agit, qui pandere dictis
F ata arcana potest: sed qui pia sensa recludit
D iuinorum operum, prudensq; euoluit in auras
S cripta, ministerio linguarum, atq; arte magistra.
E rgò ille est Vates, qui lingua interprete pandit
S acra, valens vsu rerum, arbitrioq; sagaci,

Quid

Quidq; canit superûm laudes, atq; ardua facta.
Immiscetq; preces, & grates ore profundit.
Sic & non aliter, patriæ de more Iosephus
Vota super pateram fecit: mensâq; locati
Omnes in circum precibúsque, haustuq; sequuntur
Terq;, quaterq; viri, donec superante Lyæo
Nemo ex hoc numero non exaturatus abiret.
Hunc etiam gentes inter conuiuia morem
Semper honoratum, & sacratum semper habebant.
Solennes cum fortè dapes de more pararet
Nestor, consilijs habitus celeberrimus autor,
Compositos vnâ mensis ex ordine natos
Cælicolûm regi persoluere vota iubebat,
Ferte preces, hominum gens est opis indiga diuûm.
Inde super patera votis iam ritè peractis,
Libauitq; merum, & socijs dedit ordine circum.
At soli precibus nullis, libamine nullo
Discubuêre thoris Epicuri de grege porci.
Quin etiam mensa cum conuenêre sub vna
Lecta manus procerum, tum pro duce vota ferentes
Fausta suo, in numerum libabant pocula Bacchi,
Vt quondam hunc morem seruârat ritè Iosephus
Vota super patera fundens, quem deinde secuti
Longum iter externas qui suscepêre per oras
Fusa propinabant digressu vina supremo
Votum pro reditu: dehinc colla comantia equorum
Perfudêre mero, nec non bona verba dedêre.

C um pius Ænæas ventis dare vela parabat,
S tans puppi in media pateram tenet, extaq; salsos
P orricit in fluctus, & vina liquentia fundit,
V entorum exposcens paces, animasq; secundas.
Q uin etiam antiquo celebrans conuiuia ritu
E xtrema iam in nocte, prius sacra mystica cœnæ
Q uàm sancita forent, pateram sustollit, & inde
V ota ferens, haustum Christus de simplice vino
S upremùm socijs dedit, atq; ita farier infit:
V enit summa dies, & stat discedere terris,
A tq; extrema pati, sacras vbi cæsus ad aras
P ro mundi vita vitam cum sanguine fundam
A rboris expansus trunco, nec iam amplius haustus
C onsessu in tali vobiscum è germine vitis
L ibabo terris, donec cœleste Tonantis
I mperium aduenìat, superasq; ego reddar in auras,
E t tandem reuocentur humo qui in morte quiescunt.
T um cœtus sacer, atq; æui maturus Abramus,
E t pater Isacus, longoq; ex ordine nati
P erpetua incipient vita consìdere mensis
N ectare gaudentes liquido, succisq; virentis
A mbrosiæ, quanquam nil rerum talium egentes,
A ligeri vt pueri, quos olim excepit Abramus
I nstituensq; dapes, & plenæ pocula mensæ.
Q uare agite, extremum hoc munus morientis habete,
E t pateram hanc, dextra pateram nã fortè tenebat,
I n numerum libate pij, æternumq; valete.

Talia

T alia dicta dabat socijs: illi ocyus omnes
I n mensam iussi libant, dominumq́ precantur.
Q uòd superest porrò, non solis haustibus aptũ
E sse dedit vinum genitor, quò corpora victu
C urari possent, sed morbida membra leuari,
A bsumtasq́ ægro refici sub corpore vires
H oc voluit: vinum seruire frequenter honori,
E t vino voluit conflari dulcia vincla
S uauis amicitiæ, cùm qui sub pectore alebant
S æpè simultatum nigra semina, protinus audent
O mne odium inter se penitus remouere, meroq́
D iluere, & pacti dare dextram in pignus amoris.
Q uin & lætitiæ causam dedit, ægraq́ curis
P ectora, & ingrato necquicquam oppressa labore
R ettulit in melius, viresq́ in pristina vertit.
N am cum diluuies scelere irritata nefando
N aturam rerum temerauerat, & procul omnes
M embrorum imminuens vires, noua sparserat intus
S emina morborum, cùm iam noua crimina latè
E xtulerant caput, & diris bis vouerat antè
O rbem omnem genitor: tandem miseratus ab alto
R es hominum, ignotum carnis concesserat vsum,
E t Nohæ vini latices, oleæq́ virentis
A bramo frutices Syriæ monstrauit in agris,
V t sua corporibus virtus, vtq́ insita cordi
V iuida lætitia auxilijs seruetur ab istis.
N on equidem terris, non gutta salubrior vlla est,
Q uàm pingui exudans olea, quàm mitibus vuis,

A ltera quando foras, quando altera funditur intus.
E t pater Isacides, & qui Samaride ab ora
S emianimi, fixoq́; superuenit, extera regna
V isentes, oleoq́; cados, vinoq́; repletos
V ectabant secum, quibus haud accommoda vitæ
D ona magis, bonitate Dei tellure creantur.
H is motus causis Tharsensi natus in ora
E gregius vates caro mandabat alumno
C ùm malè digereret stomachus iam segnior escas
A uxilium petere, & vires accendere vino.
C ura vigil, studiumq́; sagax, in corpore vires
A ttenuant, prauisq́; opplent humoribus aluum:
D eficit hinc cerebri virtus, aciesq́; retusa
I ngenij argutos non gignit vt antea sensus.
P allor in ore sedet, macies & liuida vultum
S ulcat, & ante diem subit immatura senectus
C ùm iam destructa natiui forte caloris
C andida Cygnæas imitantur tempora plumas.
H ic iam vitigenos suadebo haurire liquores
S ubsidio stomachi, atq; vltrò succurrere lapsis
S piritibus, solitosq́; iterum reuocare vigores,
T abentesq́; artus victu reparare salubri,
P erq́; vices requiem, & modicum exercere laborem.
S æpè breues somnos studium facit, aut labor angit
P ublicus officij, & sub noctem cura recursat,
S ollicitúmue facit iactura, & parua domi res,
A ut soboles morbo confictans, aut grauis vxor:

Hic

Hic tu mæstitiam generoso dilue Baccho
Concilians somnos, & tristem auerte dolorem.
Inprimis venerare Deum, rebusq; peractis
Posce pius veniam, nec cessa in vota, precesq;
Donec grata quies victis obrepat ocellis,
Et fessas reparet vires, & digerat escas,
Et lenes Cerebro aspiret sub nocte vapores,
Manè nouo vt possis rebus præstare gerendis.
Diuisit terris genitor sua dona, nec omnis
Omnia fert tellus: soli ex oriente profecti
Thura dabant, aurumq; Deo, stactesq; liquorem.
Et regina tibi Salomon ditissime regum
Diuitis Arabiæ spirantia dona ferebat.
Isacides natum, cui forma ignota parenti
Misit in Ægypti fines, vbi Dædala tellus,
Diues opum variarum, & pingui fluminis alueò
Prouentu vario reliquis longè eminet oris.
Sic Heuilæ fœlix tellus, Ophyræaq; rura
Argenti, atq; auri massas, ærisq; metalla
Gignebant viuo fœcundis sulphure venis.
Prußia mittit aquis certantia succina gemmis:
Pellibus, & spolijs corpus vestire ferarum
Edocuit tellus septem subiecta Trioni:
Sic Canaæ regio produxit fertilis vuas:
Nec leue nomen habent fumantis vina Sareptæ,
Quæq; sub Argolicis florebant collibus vuæ
Ipse pater vatum quas laude vehebat Homerus

V inosi crimen vini qui laude ferebat.
N ec vos transierim vina acceptissima mensis
I n Rheni generosa iugis, quæ sola sapore,
E t sano latice Arctoo superatis in orbe.
N am neq; quàm multæ species, aut nomina quæ sint,
S cire operæ preciũ est, numero neq; prendere refert.
P arcite mortales vsu temerare nefando
D ona Dei, certè rebus suus omnibus ordo est.
Q uem qui transilijt cadere in sua fata necessè est.
B acchus & ad culpam causas dedit, ille furentem
P ellæum iuuenem letho demittere adegit
C ui res credebat summas, cuiusq; vigebat
C onsilijs regnum: Quòd si quoq; deditus vnà
E sse voluptati sapiens voluisset Vlysses,
C um socijs versus migrasset in ora ferarum.
E x re nomen habens Nabal, vitam efflat in auras
D um iacet hesterno venas inflatus Iaccho.
I nterdum est sanctis error suus: ipse leuamen
C ùm peteret curis Nohas, vis vicit Iacchi,
N ec facilè est seruare modum, tamen ipsius inde
R isores trahit ad pœnam vindicta Tonantis,
Q uando imprudenti nocuit violentia vini.
N ec Lothus venia caruit, quanquam impia labes
O ffenditq; Deum, & mansit sua pœna nepotes.
S ic olim instituens conuiuia lauta Iosephus
L ætitia, vinoq; diem, & sermone trahebat,
E t cum conuiuis largo se proluit haustu.

N et

N et Deus est numen rectæ cui gaudia mentis
D isplíceant, si non pietas violetur, & æquum.
Prætereà gelidi partes habitantibus orbis
Q uâ videt Arctoi gens Teutona syderis axem,
F eruidus his sanguis magis, & sitientia corda,
Q uàm qui sub tepida viuunt regione locorum,
Q uò magè liberiore sitim restinguimus haustu.
Si mihi, si tantum sperare, & dicere fas est,
Q uandoquidem ipse Deus Iudæa in gente repulsas
P ugnantes cum mente sua, cum lege sacrata,
G entis amore suæ tulerit tamen, vt pia seruat
S acra, Deumq; colit quem non gens cætera nôrat:
N on equidem dubitem veniam hac in parte daturū
E gregijs virtute viris, quos largior haustus,
C orripuit sæpè, atq; animos mœrore solutos
I nuadens subitò vicit generosa meri vis,
S i pietas, si prisca fides, sinceraq; constet
T eutonico ritu non fictæ gratia mentis.
N e tamen hoc vsu veniat mihi, magnus vt ille
L audibus arguitur vini vinosus Homerus,
C onticeo tandem, & facto sic fine quiesco.

CONSIDERATIO ECLIPSEOS QVÆ EST FACTA ANNO 1563. MENSE IVNIO D. 20. H. 16. M. 16. P. M. VVITEBERGÆ.

V id tantùm è cœlo venientia fata notamus
q Hei miseri, et nostra de clade inquirimus astra
Sedibus infaustis commissa, aut lumine læuo
O buia, & in magno toties signa edita cœlo?
E rebus quæcunq; infrà in tellure geruntur
A rgumenta mali, & vestram prædiscite sortem.
P enè suæ oblita est sortis pars quælibet anni,
M iscenturq; vices, & versa lege feruntur
O mnia: Num sua habenda fides mortalibus vllis,
D ecipimur toties cœli si fraude sereni?
E t Veris ratio varia est, & inhorruit Æstas
F rigore: tempestasq; cietur turbida cœlo
V ortice corripiens hominumq;, boumq; labores.
S i qua tamen tantis mansêre imperdita fatis
F rumenta, & viridi in stipula lactentia turgent:
F lamina uentorum violento turbine vexant.
S erus in Autumnum quòd si seruabitur æstus:
P allida Tisiphone stygijs armata venenis
D isperget morbos, & sternet corpora letho.
V idimus & vasto cœlum discedere hiatu,

N octurz

Nocturnasq́ faces flammarum ducere tractus,
Atq; hinc, atq; illinc abrumpi nubibus ignes
Concursu, & cadere in terras tela ignea vulgò.
Quis verò veniam votis petit, ac prece poscit
Sollicita paces ventorum, animasq́ secundas,
Quis plangit mala? Securi cœliq́, Deiq́
Infando intereà cumulamus crimine pœnas,
Nec via peccandi simplex, sua cuiq; voluptas
Materiem culpæ diuersa in sorte ministrat,
Hi factis, illi lædunt pia numina dictis,
Et vera faciunt de relligione cothurnos,
Ac nostros intra muros peccatur & extra. (nunc
Sed quem præterita adficiunt minus, aspice quæ
Portendit cœlum præsentia: Namq; vbi lucem,
Quam faustis hodiè auspicijs, atq; aëre puro
Extulerat, radysq́ retexerat ætherius Sol,
Fine bono clausam cupiet decurrere mundo:
Ecce intercipiet lucem soror impia fratri
A quo lumen habet, nigroq́ obducet amictu,
Vsq; adeò vt tenebras omnes Acheronta putares
Liquisse, & magnas cœli texisse cauernas,
Et dimittere equos Sol languidus optet hiantes.
Vos quibus astrorum positus, cœliq́ figuram
Explorare labor, nimium dira omina rerum
Conijcitis: lectæ segetes, frugesq́ repostæ
Damna trahent: Nam sede sua stans humida Luna
Sub signo humenti, quà Sol quoq; luminis almi

D eponit radios, superiq; proinde Planetæ
C oniuncti, tumidis cumulabunt flumina lymphis
V t superent amnes, & passim exuberet humor.
E rgò liquida vis, & multa grandine nimbi
T erram ad diluuiem reuocabunt, & sata læta
V el subiti periment imbres, gelidæue pruinæ.
I nq; domo Lunæ residens, discrimina multa
M orborum intentat Saturni frigida stella.
C umq; eadem noni posita est in cuspide tecti,
P ortendit diras fraudes, sæuosq; furores
A gmina quos passim sacris operata mouebunt
D elusa affectu proprio, ceu cætera nusquam
B ella forent, nusquam toto erraretur in orbe.
I uppiter hæc paulùm Saturni incommoda lenit
S ublimis positus, quamuis à lumine læuo
S aturni premitur, clades vnde ille bonorum
P ortendit miseris, propriæq; incommoda sortis.
H os etiam propria Mauors in sede locatus
R espicit obuertens radios, atq; impia bella
S editione graui, properataq; fata minatur:
N amq; domum mortis quadrata luce tuetur.
I nde latrocinia, & morbos portendit acutos:
A dde graues motus in relligione, minasq;
V entorum ingentes, & magna tonitrua cœli.
S ol etiam Lunæ penetrali in sede receptus,
H umida præsertim cùm sydera fixa sequantur
A tergo comites, quædam sint præuia gressu,

H ei

Hei miseris nautis signat discrimen aquarum,
Nec verò hæc sine mente aliqua, sine numine certo
Proueniunt frustrà: Signis dedit ipsa fidem res.
Et iam pœnarum satis, & iam cladis abundè est,
Sed, fateor, culpæ nostræ mala plura merentur,
Ni patria bonitate Deus sua frena furori
Contraheret, ne sacra hominum monumenta fatiscāt,
Et penitus toto Pietas intercidat orbe.
Vos autem diræ clades, vos triste manebit
Supplicium, nullo assueti mansuescere cultu:
Verba docent, & signa monent, & pœna probabit,
Ni subitò in melius vitam conuertitis, actum est.

IN HORTVM D. EVSEBII MENII.

Ortus odoratis surgit pulcerrimus herbis
b Consitus ante vrbem vicinæ ad mœnia portæ
Quà sedes sacra exuuijs magniq; Lutheri,
Consortis q; operum fidi, doctiq; Philippi.
Fons scatet in medio sanis vberrimus vndis
Occultè medicans scabie liuentia membra,
Cuius vbi experti vires, lymphasq; potentes,
Insignes quondam arte viri, vatumq; Micyllus
Optimus, & qui se Grynæum voce ferebat,
Cùm sæpè abluerent tepefactis corpora lymphis:
Tum fonti nomen Vatum tribuêre sacrorum

O lim qui fato vires habuêre medendi.
I mminet inde super Lenæo germine florens
A d Solem expositus collis, dehinc valle reducta
D epositæ sulcis plantæ, & de matre recisæ
E xeruêre caput mixtis in fronde racemis.
A dde tot herbarum species, arbustaq; læta
Æ quis inter se spacijs digesta per hortum.
H îc cerasis locus, hîc caram simulantia pruna,
C astaneæq; nuces, & mala Cytonia ramis
L uxuriant, ipsamq; grauant sua pondera matrem.
A ntè aditus verò domus est accommoda Musis,
S ecessum & curis quærenti, aut rebus agendis.
H ortus in hos vsus colitur tibi candide Meni
C um fessi studijs recreamus corpora eundo,
A tq; graues curas sancto sermone leuamus
D um morum, & vitæ laxari frena frequenter
C ernimus, & nusquam leges, & recta valere
C onsilia, aut fato vrgenti succumbere mentes:
Q uandoquidem quibus est melior sententia menti,
E lisi, spretiq; abeunt, aut dicere mussant.
A dueniet tamen illa dies, qua quemq; manebunt
P ræmia pro factis, seu recta aut improba gessit,
E t meliora pijs versa vice currere fata
I ncipient, tersæq; genis in gaudia abibunt
I ustorum lacrymæ: tunc & gens improba labem
M orte luet merita, sæuoq; accincta flagello
T isiphone æternùm pœnas cum sanguine poscet.

Hac

H ac ita, cum viridi vestigia ducimus horto,
S olamurq; animos conspecta ab imagine florum
Q uos pater omnipotens putrefacto è semine in auras
P rotrudit sub vere nouo, varijsq; colorum
O rnat imaginibus, quali non luxit amictu
R ex Salomon, quamuis regum ditissimus esset.
E t dubitamus adhuc an curæ simus, & vllos
O bseruans homines sedeat Deus altus Olympo,
Q ui longè flores superamus, queis pater ipse
S ubsidio Natum misit, qui sanguine vitam
P erpetuam referat, cùm flos qui viuidus exit
T antùm hodie floret, cras nutrimenta daturus
M ateriemq; focis. O qui viridaria campi
A spicitis, reuocate animum, & spe pascite mentes.
E cquid larga tuo messis tibi prouenit horto,
S i tantum solamen habes, si commoda tanta
N on magno ex horto, quæ nec vel Adonidis horti,
A ut nemora Alcinoi dederant solatia menti.
V ir bonus ad Solymas Arimathide venit ab ora
N omine Iosephus, tanta qui solus in vrbe
C onscriptos inter patres comes hæsit Iesu
R egna Dei sperans, & vitæ secla futuræ
C um mare, cum tellus, renouandaq; machina cœli
C orruat, & claras redeant animata sub auras
C orpora, quæ tumulis pridem liquefacta iacebant.
S æpè illi gelidus circum præcordia sanguis
D iriguit, quoties rabida agmina circumspexit

Confessu

C onsessu in medio patrum, quos gloria Christi
O bliqua inuidia, stimulisq; vrgebat amaris,
D um cernunt latè Solyma increbrescere in ora
N omen & acta viri, sese & sua sacra vicißim
C oncidere, & veram doctrinæ exurgere lucem,
E rgò hortum arboribus cultum, & benè olentibus
A nte vrbem eduxit diuino in monte Moria, (herbis
Q uâ sacri proaui tumulos habuêre frequentes,
E t vita functi placida iam in morte quierunt.
T ectum erat huic horti in medio, pulcriq; receptus
A rte colorati, curisq; ingentibus æger
H uc gressus tulit, hic petijt solatia vitæ.
P er se pulcra quidem vitæ argumenta futuræ
H ortus habet, varijsq; micat pulcerrimus index
A ugurijs paßim, mutandæq; omina formæ
A nte oculos, interq; manus sunt plurima nostras.
N am Zephyris resoluta sinum terra alma quotannis
P roducit fruges, quæ iam in tellure latebant
R ura gelu dum claudit hyems, dum læta recumbunt
G ermina, cumq; suis moriuntur frondibus herbæ,
N ec suus est hortis decor, & sua gratia ruri,
S ub terris enecta iacent insecta, suisq;
S emina putrescunt sulcis cumulo obruta arenæ.
A t simul ascendens radios iacit ætherius Sol
I n terram, & sparso reuocat genus omne calore:
S urgite vermiculi, vos sulcis condita grana
S urgitè, & aërias pictum caput edite in auras,

A ssuetæ

A ssuetæ & ripis volucres, & fluminis alueô
M os quibus hyberno se tempore condere in vndas,
S urgite, tempus adest, nec enim mora libera vobis.
E cce cateruatim surgunt velut agmine facto,
E t varios fœtus vario de germine trudunt,
O mnibus & plantis vita est, vita omnibus herbis.
S emine ab exiguo tot gignit grana papauer,
T ot folia, & capitum varijs discrimina cellis.
H æc ne Deus paruo in grano tua magna potestas?
T úne nouas putri producis semine fruges,
E t verbo aërias in luminis elicis oras?
N ónne idem valeas generoso è semine carnis
A ntiquos renouare ortus, vitamq́; caducis
I nserere exuuijs, animamq́; inflare sepultum
I n cinerem, atq; nouas hominum producere formas
M ente Deo similes, & membra micantia Soli?
H ei quàm parua manet nostras fiducia mentes,
Q uanquam aliquem cœlo dominũ, rerumq́; parentem
C onscia mens trepidat, quanquam illum voce salutat
S eruatorem orbis, rerumq́; sub orbe potentem.
C ur dubitant homines duræ solatia vitæ
H inc trahere, & lapsis melius confidere rebus?
Q uandoquidem viuunt animæ post funera nostræ
Q uas mox corporibus iunget Deus, altaq́; cœli
Æ ternis habitanda dabit penetralia seclis:
E t quia magna dedit, non addere parua negabit,
V el validam vitam, vel quod vitæ exigit vsus.

His,

His, alijsq́; modis mulcebat sensa Iosephi
Parua domus, sed quæ non paruos stabat ad vsus:
Namq; sacrum viuo monumentum in pumice fecit
Quod premeret moriens, & dulci in pace quietem
Carperet, optatum supremæ lucis ad ortum.
Hac molem hanc viridi voluit consistere in horto
Relligio, & tumulo tantos impendere sumtus,
Dulcia venturæ dum sperat tempora vitæ.
Certa fides fuerat, carnem cum sanguine nostram
Cœlestis regni solio non posse potiri
Ni prius in cinerem tumulo resoluta fatiscant.
Ergò vt supremam fati perpenderet horam,
Et nullam humanis vnquam spem poneret ausis:
His monitus signis, atq; hæc exempla volutans,
Sede voluptatis media, viridiq́; recessu
Triste parans bustum, signis ornauit & arte.
Ah quoties duro fessus molimine rerum
Deuotum carpebat iter per amæna vireta
Spe reprimens curas, & corda oblita laborum:
Ah quoties palmas ad cœlum vtrasq; tetendit,
Concepitq́; preces: Pater ô supreme, laborum
Siste modum, & fatis tandem me subtrahe mundo
Molliter vt gelido componam membra sepulcro
Nascentes inter flores consertus, & herbas,
Hîc vbi mille auium species dant gutture cantus,
Et blanda rerum auctorem cum voce salutant.
Hîc liceat Nati vultum venientis, & ora

Expectare tui, quando cum murmure magno
Turbinis igniuomi terramq́; polúmque cremabit,
Corporaq́; excibit tumulis, & sistet Olympo,
Quæsitorq́; hominum vitas, & crimina discet.
Hic tumulus fuit artis opus: Quid penaula iactas
Mausolæa Pharos? Quid amœnis splendida signis
Educis monumenta, & molem ad sydera tollis,
Et myrrha, & fumis mos est condire Sabæis?
Namq; sacerdotis perfunctus munere summi
Filius ipse Dei felicia busta Iosephi
Lustrauit moriens, veroq́; sacrauit honore
Dum sua in ipsius componit membra sepulcro.
Illa domus certè est sanctis ornata figuris
Quam voluit pater ipse hominum, mundiq́; redemtor
Posthabitis passim coluisse tot arcibus orbis.
Idem qui positus lustrauit busta Iosephi,
Ille etiam tumulos sacrauit, & antra piorum,
Non opus est illis lustrali aspergine lymphæ,
Nec qui Romana defertur puluis ab vrbe:
Sed metus ille foras fido de pectore agatur
Omnia suffundens inamæno horrore sepulcri.
Hæc super egregio, pro tempore, lusimus horto
Propter aquæ riuum prostrati in gramine molli,
Dum florum aspectu mœstos recreamus ocellos.
Cætera per terras torpent penè omnia luctu,
Tàm tristis rerum facies, miseræq́; ruinæ
Ante oculos, fatisq́; ægrè obluctamur acerbis.

Aspice

Aspice quàm cupidè suspirent omnia finem,
Principium æterni Veris, quo cuncta latebris
Condita, perpetuæ data inibunt lumina lucis.
Illa dies dulci amplexu fidißima quondam
Pectora coniunget, quæ mors dissoluit acerbo
Funere, & ante diem spoliauit lumine vitæ.

EPITHALAMION, MARTINI HELFRICI FRANCI.

Vas tibi, quas referant mortalia pectora grates
q Caste Deus, qui res nullo de semine paßim
Vi dicente creans, tandem sub fine laborum
Sanctius his animal, diæq; capacius auræ
Formasti tellure rubra, tuæ imaginis instar
Inscribens animo, gaudensq; quiescere tandem
In stirpe humana, cessasti à sorte creandi.
Mox in tergemino consultans ritè senatu
Per gnatum instituis casti inuiolabile fœdus
Coniugij nemore in sacro, qui ductor & auspex
Adamo sociam iunxit, qui deinde Rebeccam
Ad fontem riguis implentem dolia lymphis
Dispo suit iuueni Isaco, sacramq; dicauit:
Et nunc per populos iura intemerata cubilis
Seruat adhuc, castoq; duos dat amore potiri:
Te te obtestamur pater optime, destrue porrò

Quæ pugnant cum lege tua fœda ausa malorum
Spirituum, & prohibe infandos à cordibus ignes:
Misceat ille tuus nostris se sensibus intus
Spiritus, ac sese mentes habitacula præstent
Viua tibi, degantq́ tuæ benè congrua menti
Cuius ad effigiem finxisti in origine prima.
Tuq́ ô Christe tuo pariter cum Flamine sancto
Qui primus vitæ socialis iura dedisti,
Ne vaga flamma foret, sed enim mox sancta duorũ
Corda hominum Verbo, castoq́ in amore ligasti:
Adsis ô, propriusq́ iuues pia fœdera amantûm
Numine cepta tuo, tu castum ritè secundes
Coniugium, & sancti decus assere vbiq pudoris,
Fac nostros maneant eadem iura integra natos.
Nunc quoniam Martine tuis aduenimus ipsi
Gratatum tædis Phyliræ sub mœnibus vrbis
Quâ sedes sacra Aonidum, qua deinde periti
Mille viri exercent dulces insigniter artes:
Nos de more pio, quo non insignior vllus
Relligione patrum nostros permansit in annos
Vt fortè ad thalami sacrum solenne vocati
Sermonem inter se sanctis de rebus haberent,
Qualis Adam sacra ipse thori cùm fœdera iniret
Multa super sponsa memorans, castosq́ hymenæos
Dicta dabat: Dehinc crine potens Manoeius heros
Ex more hospitibus docta argumenta vocatis
Proposuit, cœcis verborum ambagibus vsus:

D icemus veſtris gratantia carmina tædis,
E t quibus officijs caſtum ſeruare cubile
V ult Deus, & quæ cura viri, quæ coniugis eſſet,
V t placidam poſſent, & ſanctam degere vitam.
N am tibi cura domum regere, atq; aliunde profectos
E xcipere hoſpitio ciues, gratisq; fouere
O fficijs, velut acer Abram te exceperat olim
N ate Dei, viridi migrantem in limite Mamræ.
C ætera quæ paſſim celebrant pro carmine vates,
O mnia iam vulgata: Quis aut ex oſſibus Euam,
A ut tellure rubra formatum neſcit Adamum?
A ut quibus indicta eſt Galilæis Cana ſub oris
Q uâ vitrei latices Bacchi didicêre ſaporem?
S ed tua me virtus, nec non ſpectata voluntas
S uauis amicitiæ monet hunc tractare laborem,
Q uærentem dictis quibus, & quo carmine tandem
D octa tuæ poſſim ſolatia pangere menti
D e genere hoc vitæ cui te Martine dicaſti.
Principiò cùm iam cœleſtia fœdera rupit
P rimus homo, & morti ſeſe, & genus omne futurū
S ubderet Eua parens, blandis heu credula dictis,
P ræcipitemq; virum ſua ſecum in fata loquendo
A ttraheret, nimium ore potens, & munere fandi:
T um prior aggreditur Deus hanc: Nunc Eua ma-
I uſſa pati, imperijsq; ſuis parere memento. (riti
A te prima mali labes, tu perfida metas
P rimùm exceſſiſti, tu iura immunia, & omne

V ertiſti

V ertisti imperium malè agendo, & multa loquendo,
N unc cede imperio, & iussis assuesce mariti.
M as erit ipse tibi caput, hinc tibi signa futuri
S eruitij à summa pendent velamina fronte,
L iciaq; insertis caput innectentia nodis.
R espice ad hoc, ego sum claro quem numine cernis
M andantem has leges, teq; hæc sub iura trahentem,
M e propter, qui iussa fero, submittito mentem
E ua viro, simul hæc in cognitione, fideq;
E ua mei Nati fiant: Non vlla probantur
F acta Deo, nisi facta Fide, sunt cætera labes.
F elix sorte tua, qua si contenta fuisses,
M ansisses regina orbis, sed concita fastu
E sse Dea optabas, atq; inconcessa petebas
R egna tibi: nunc ergò iugum, nunc frena mariti
D isce pati, placidéque huius te lege teneto
C ùm fas, & pia relligio, cùm poscit honestas:
H unc cole, & huic vni te casto in amore reserua
O fficijs vincens, nec non moderamine morum.
T u verò, superat maior cui pectore virtus,
V nde viro tibi nomen inest, tu concipe curam
I nfirmi sexus, vnam hanc tibi fœdere iunge,
E t iunctam constanter ama, procul omnis amaror
E xulet, & dulcem consensum pectora vtrinq;
S pirent, & pariter certent in amore fideli.
D urum à stirpe viris genus, experiensq; laborũ est,
M ollibus officijs muliebre, & amoribus aptum.

R egna viri fortes teneant, queis bella gerenda,
F æmineæ curæ, pariendo educere prolem,
A tq; pudicitiam seruare, & parcere parto.
V na igitur mens sit, velut vno è corpore natis,
V na salus vobis, vnum, & commune periclum,
I te, ait, & sanctis traducite legibus æuum.
O sacer, & fatalis amor, qui semina cælo
D educis, (nec enim credo sine numine Diuûm
C oncordes animæ casu iunguntur in vnum)
Q uis potis est dignas pollenti carmine laudes
P ro meritis memorare tuis? tu bina duorum
C orpora in vnanimi coniungis fœdere mentis.
V t tristis sine Sole dies, sine sydere nox est,
S ic sine prole domus, sic est sine còmpare lectus.
E rgò vbi primus amor deceptum morte fefellit,
N e fors omne datum perdas inglorius æuum,
N ec tecum domus hæc adeò deserta maneret,
L egitimos iteras fato ducente hymenæos
Q ui genus egregium Francorum à sanguine ducis
O nulli veterum Martine indignus auorum,
C ui fata indulgent, & cui noua gloria surgit
C onnubio tali claræ pietate puellæ,
C ui pater vt miseris proferret fata medendo
M iscebat succos, & sanas gnauiter herbas.
H inc nullo moriturum æuo stat nomen, & ingens
G loria virtutis, Phyliræ quâ rura pererrat
C ærulus, & leni decurrens agmine Elister.

Et vir-

E t virgo ipsa quidem dulci quæ nomine gaudet
M argaridos, nomen pulcris virtutibus implet.
N am ceu concha maris sitiens, ex æthere rorem
H aurit, & in crusta gemmam parit inde nitentem:
S ic fouet hæc complexa fide sub pectore gemmam
Q uam satus ipse Deo nobis per munia verbi
D iuidit, & cupidis animis promittit habendam.
E rgò Dei verbum velut almum ex æthere rorem
H æc auidè sitit, & sparsum patula imbibit aure
D iuinis saturata bonis, quæ pectus anhelum
I n dubijs recreant, & viua leuamina præstant,
N on secus ac cordi quæ conchis edita gemma est
A uxilium venit, & tabentia pectora sanat.
A dde quòd his gemmæ virtutibus æmula certat,
S ubsidiumq; viri, magnis languentia curis
C orda leuat, iam iamq; viro se accommodat ipsa
M oribus, & factis, animoq; ad cuncta parato,
S eu bona sors faueat, seu casum inimica minetur.
N empè hæc gemma refert simulacrũ, atq; instar hone-
C oniugis, & quæ cura domi sit tradita cuiq;. (stæ
V irtutum simulacra Deus conscripsit in ipsas
N aturas rerum, totumq; expressa per orbem
P rouida cura Dei mentes conuincit, vt ipsæ
E t statuant aliquem esse Deum, simul omnia ad in-
I ustitiæ finxisse suæ, legemq; tulisse (star
V t sese teneant quæ sunt in sorte creata,
A utoremq; boni referant in imagine & actis.

P rimùs homo, dum nempè stetit res integra vitæ,
N aturas penitus cognouerat: huic Deus ipse
S cire dedit rerum caussas, & nomina, & vsum.
E rgò vt gemma micat conchis inuenta marinis,
C andida, labe carens, forma conspecta rotunda:
T alem se factis referat matrona probatis
V irtute exuperans muliebri, & laude pudoris,
E t decus ipsa viro, & dulcis medicina laborum.
E t velut ad tactum alterius sua subtrahit ora
C oncha domo conclusa, suis nec sedibus exit:
S ic teneat se casta domo, & sua limina seruet,
V t Venerem in concha stantem depinxit Apelles.
E rgò aliquæ vt gaudent tàm dulci voce vocari
M argaridos gemmæ: sic & virtutibus ipsis
C um gemma certent, & texta monilia gemmis
Q uæ sæpè in leui gestant lucentia fronte,
O fficij moneant, ornent virtute maritos,
Q ualis gemma nitens fuluo quæ includitur auro
E st collo decus, aut capiti, passimq; tuentûm
I n sese ora trahens aspectu pascit amæno.
O quibus est igitur consors quæ dotibus istis
I nstar habet gemmæ: ne quæso pendite parui,
S uprà aurum, & suprà gemmas virtutibus illa est.
Q uare omni cura vigiles incumbite, ne quæ
A ut animo fractæ, aut victæ mœrore fatiscant,
T enuis enim est illis vigor, impatiensq; laborum,
V tq; acido sueuit contacta liquescere Baccho

Gemma

G emma micans conchæ, sic & resoluta peribit
A nte diem, si qua est mores experta seueros,
E t duri tot acerba viri tolerare necesse est.
T u verò in tenebris solis, thalamoq; relicto
C ũ vitam afflictam traheres, tandem omine dextro,
N ec sine mente Dei medicos ingressus in hortos
P ræ reliquis herbis quæ corda leuare feruntur,
P ræ florum succis, præ gemmis omnibus vni
M argaridi aspirans, votis, & mente petisti
Q uæ recreet vires, quæq; vnica gemma decori
S it tibi, quæq; graues auerteret vnica curas.
V tere concessis, nec te Sponse optime voti
P æniteat, nec te pactæ Sponsa optima tædæ.
V iuite, & egregios generando educite natos
Q uæ vos & vultu referant, & imagine morum,
E t sancta maneant in relligione parentum.

IN DIE CATHA-RINÆ.

V mihi principium, tu finis carminis esto
t N ate Dei, per quem flammantia mœnia cœli,
E t maris vndisoni tractus, inclusaq; tellus,
E dita de nullo ceperunt semine rerum,
P er quem quicquid agit genitor, siue ille loquendo
I mpleret populum, aut magnis se ostenderet ausis,
M agnus agit genitor, tu magna potentia solus,

 E loqui-

E loquiumq́ patris, corámq́ es numine præsens
C ùm populi tua facta canunt, & facta parentis:
Q uò magis æternum dictis da Christe leporem,
E t mea diuina perfundas carmina luce.
N am tu Christe potes cœlesti luce replere
M ortales: quoniam tu lux de luce paterna
I n tenebras mundi veniens in imagine carnis
O mnem hominem illustras cœlesti desuper aura,
E q́ tuo viuax descendit Spiritus ore
Q uo nostræ mentes, & nostra opera omnia feruent,
Q uo sine nec quicquam dias in luminis auras
E xoritur, neq́ fit lætum, nec amabile quicquam.
H unc tu Christe tuo spirantem è corde, patrisq́
I rradia super, vt suaues ex ore loquelas
E xpediam, dictisq́ illustrem commoda vitæ.
Q uandoquidem laudes canere, atq́ extendere dictis
F acta Dei, exuperat terris opera omnia rerum:
C ætera, mundanæq́ ingentem molis aceruum
V na dies dabit exitio, nec machina cœli
A lta, volans, proterit fines procellere fati
C ommunis tandem: manet, æternumq́ manebit
I llud opus genus humanum, quòd carmine laudes
Æ thereas & facta canet, semperq́ recenti
I ntuitu patris æterni sua lumina pascet,
Q uâ manifesta patens ex omni parte retecta
A dparet natura Dei, sedesq́ quietæ,
Q uâ neq́ confligunt venti, nec noxius aër

Infestam

I nfestam reddit regionem: at candidus æther
I ntegit, & largè diffuso lumine ridet,
C unctaq; suppeditat genitrix natura, nec vlla
R es animi pacem turbat mœrore, sed omnem
E sse voluptatem liquidam, puramq; relinquit,
S emoti à curis vt lætam degere vitam
I ustitia, sanctaq; Dei sub lege queamus,
Q uâ cytharæ liquidum carmen, numeriq; canori
P er cœli reboant stellata, aurataq; templa.
N unc adeò quoniam Germanis condita fastis
L ux oritur, quæ diua tuis Catharina dicata est
A uspicijs, & quam falsa pietate repleti
M aiores, studijs tutelam, ac artibus olim
P ræfecêre bonis, cœlatamq; ære figuram
O rdinis esse sui præclarum insigne volebant:
H anc iuuenes lucem mecum celebrate fauentes
Q ui doctas artes colitis, studijsq; vacatis.
S ic & Cecropidas olim coluisse Mineruam
A ccipimus, Iouis è cerebro quæ nata fuisset,
P ræside qua doctis florerent artibus vrbes:
N ec ratione caret: Doctrinæ scilicet omnis
I pse Deus fons est, sed enim sapientia præstans
A bsq; Deo nulla est, & terris si qua fuisset,
I nfaustis erat auspicijs, & numine læuo.
E rgò etiam studijs indicimus ocia nostris,
O cia, more patrum, lucem non amplius vnam,
L uce secutura redeat labor actus in orbem

C uiq; suus: Neq; enim temerè hæc solennia nobis
V ana superstitio, veraq; ignara salutis
I mposuit: sæuis seruati huc usq; periclis
H os facimus Christo, meritosq; nouamus honores,
Q uòd pulchras artes, nec non discrimina fandi
M ulta modis multis, in luminis eruit oras
A rte Philippe tua, qui missus ad Albidos oram
I nspector iuuenum, Graias, Latiasq; Camænas
P rimus ab Aonio deduxti vertice tecum:
C uius & extincti propter diuina reperta
V ndiq; terrarum iam ad cœlum gloria fertur.
N am quanquam Rhæni regio, fœcunda Lyæo,
R ebus opima bonis, multa munita virûm vi,
E t centum vna sibi præclaras extulit vrbes:
N il tamen hoc genuisse viro præclarius vnquam
I psi Itali testes, ipsi quibus aspera quondam
V isa fuit doctrina viri cùm vincere verbis
A ggressus fraudes Latias, iam ad sydera tollunt
N omen & acta viri, & quæ monumenta reliquit
A urea, perpetua semper dignißima vita,
A ccipiunt multò solerti mente magis, quàm
P ythia quæ tripode ex Phœbi, lauroq; profatur.
C armina quin etiam diuini pectoris eius
I ngenium ostendunt, & non imitabile linguæ
M ellifluæ donum, qua recto tramite posset,
E t facili ratione viam perquirere veri,
V t vix humana videatur stirpe creatus.

E rgò quòd ingenuæ viguerunt hactenus artes
F lore nouo, & iubare exorto doctrina refulsit
V era Dei, iunctiq; animis, & fœdere sancto
E gregij cœtus vno omnes ore, fideq;
C ommunes hausère operas, studijq; laborem,
I ntereà res humanas dum occulta potestas
F atorum obtriuit, penitusq; à cardine vulsa
Regna suo ingentes adeò fecère ruinas,
A tq; alibi mutata loco cum sanguine multo
R eligio peperit animis discordibus iras,
N obis tuta quies, & nostris ocia Musis:
G ratia Christe tibi, tibi nos debere fatemur,
A cceptum & ferimus, tua quòd præsentia sese
C onspicuam dedit, & clara cum luce refulsit
S tans inter medias operas, cursumq; gubernans
F luctiuagæ ratis, incassum assurgentibus vndis
H inc atq; hinc, reperit dum nulla humana viam vis.
Q uanquam inter scopulos Scola nostra illisa pependit
A nceps, oppugnata diu, & fragor insuper ingens
S igna dedit: Stetit in medijs deprensa procellis
S ecura Oceani, & præter vada feruida vexit
I mmunes fati tamen, atq; impunè quietos.
Q uamuis tellurem liquidas effundat in vndas
D iluuio miscens, & in omnes lubricus artes
V ertat se Satanas, & monstris territet vrbes:
S tate viri, & iussos sibi quisq; vrgete labores,
C ommunemq; vocate Deum, & date præmia laudũ,

Haud

Haud equidem, haud anima vlla dabit discrimina no
Quicunq; Albiacum violârunt crimine ludũ, (bis.
Supplicia, & scelerũ pœnam expendêre merentes.
Sit mihi fas audita loqui: vidi ipse Philippum,
Vidi oculos ante ipse meos hæc fata canentem
Egregio genero lacrymanti, & multa querenti
Ex illo qui nos casus, quæ bella fatigent
Si senior fato concesserit: ille monendo
Sic contra ingressus: Vobis est integer æui
Sanguis adhuc, multaq; insignes estis in arte
Seu lingua vultis, seu rem decernere scriptis,
Tantùm animis gaudete æquis, sunt cætera vestris
Sub pedibus, vos exæquat victoria cœlo.
Tempore iam ex illo vox hæc mihi condita mansit
Sancta viri, voluiq; huius meminisse minores.
Viuite concordes animis & viribus æquis,
Et sperate Deum memorem studij, atq; laborum.
Hæc hodie meminisse iuuat: sed vt abdita quæ-
Accipiant animi porrò, teneantq; fideles: (dam
Altius incipiam caussas aperire latentes
Quid priscam impulerit gentem proponere vulgò
Exemplum Catharina tuum, memorandaq; facta,
Cuius pro nostris insignibus astat imago
Qui lingas teneris gregibus profitemur, & artes:
Altius hæc repetens, maiorum arcana docebo:
Filia regis erat Costi, Salamine creata,
Virgo multorum spes inuidiosa procorum.

V ouerat hæc, fixumq; animo, immotumq; sedebat
N e cui se vinclo vellet sociare iugali
Q uàm qui longè alios anteiret munere formæ,
E t generis fama, cui regna atq; oppida multa
C apta manu, factiq; auri, infectiq; talenta,
Q ui clarus factis, & dono mentis & arte
O mnibus ornatus posset præcellere donis.
F initimis verò duris dolor ossibus intus
A rdere, ob formam egregiam, thalamosq; negatos.
N ulli fas regum castum ascendisse cubile
V irginis, in solis degebat montibus æuum.
M ulti illam frustrà vicina per oppida Reges
O ptauêre thoro, solo contenta magistro
Q ui teneræ informet pietate, & moribus annos,
Æ ternum sacrorum, & virginitatis amorem
I ntemerata colit, nubendi & tempore in ipso
C um crinali auro, cum longæ tegmine pallæ
A nte Dei natum sacram se sistit ad aram,
I nq; fide sociata illi, lustrataq; rore,
O mnes illecebras mundi, cultusq; superbos,
F ictilium & pompas, & sacra exosa Deorum,
H uic vni thalamos deuota paciscitur, vni,
V ni animis & amore pio sibi nubere fixum est.
I nstat vi multa mundus, & vertere mentem
A d fictos cultus, simulataq; numina diuûm
N unc prece, nunc precio cupit, & diuellere amore
I ncepto Christi: sed nullis illa mouetur

Blanditijs,

B landitijs, nulliq; animum flexêre hymenæi,
Quò magis inceptoq; & sedibus hæret ijsdem.
H is vbi nil egit Satanas, frustraq; laborem
I ngratum traxit: tum notæ accingitur arti
A ggressus fictis mentem peruertere verbis,
A tq; omnem in medium rationem adducit, vt ipsi
S ensibus argutis hominum qui in mente sagaci
P roueniunt, oculorum aciem præstringere poßit.
Q uinquaginta intus linguis, & in arte peritos
C onstituêre viros, qui mutua dicta puellæ
C onferrent, tenerumq; animũ in sua sensa reflectant.
I psa immota, tenax verbi, munitaq; sacri
N uminis adflatu, sine verbo & numine sacro
N equicquàm instantes fugat, & mala dicta reuellit:
S i nescis, Deus hunc ardorem mentibus addit.
Q uin etiam illa hostes, tum qui ratione valebant
P ræcipuos, ad sensa refert meliora, fidemq;
I psa suam, & Christi sub signa fidelia ducit.
V irgo quidem, & tantis per campos vndiq; septa
D octorum agminibus, nitens cœlestibus armis,
R ettulerit spolia, & victos confuderit hostes?
H uic comes hærebat iuxtà, vocesq; regebat
I pse Deo similis Michaël, qui nescia vinci
P ectora, qui stimulis feruentibus impulit artus
V irginis inflectens sensus, animumq; labantem.
S olus hic eloquijs formauit dulcibus ora
O mnia mellifluo conspergens verba lepore.

E rgò

Ergò tot incassùm fando perijsse labores
Dum videt: ecce alias subitò conuersus ad artes,
Illecebris, mundiq; opibus, sceptrisq; superbis
Pellicere in fraudes, atq; in sua castra puellam
Nititur, & nusquam amittens, dona aurea dona,
Sceptraq;, & egregium soliorum ostendit honorem.
At non illa animum subitò in contraria vertit,
Mens firmata fide contemnit inania verba,
Non ita vincendi studio, quàm propter amorem
Christe tuum, mundi spernens sublimia regna:
Ille meos, inquit, cùm me sibi iunxit, amores
Abstulit, illi vni placeam, & placuisse necesse est.
Ecce furens animis, & sæuis efferus ausis,
Contemtorq; Dei Maxentius instat, & vrget
Irritus assultu vario, cæcisq; puellam
Inclusam tenebris presßit penuria edendi,
Immunemq; cibi lenta sic morte necasset,
Ni mox subsidio veniat demißa columba
Quæ vitæ auxilium ferat, & miseresceret vltrò,
Et sanctis curas dictis auerteret ægræ.
Tandem etiam imbellem, necquicquam tale merentem
Criminibus terret fictis, stat friuolus index,
Horrentesq; rotæ fixis mucronibus astant
Informis lethi genus, & iam iamq; puellæ
Inijciuntq; manus, vimq; audent addere vinctæ,
Qualis thuricremas cùm parua iuuenca. Deorum
Ducitur ante aras, succinctiq; ense ministri

Stans

Stant circum, & signum expectant, inhiantque sacratis
Ignibus, ut tandem magnis cadat hostia diuis.
Sed precibus contrà manet imperterrita virgo,
Diffringitque rotas, stimulosque in pectore vertit
Spiritus intus agens, donec vim viribus exit
Emissa ad Solem vacuum, & iam libera aperto
Ingreditur cœlo, multosque ex ordine natos
Producit Christo, paruisque instillat alumnis
Sancta rudimenta, & precibus tenera ora figurat.
Nec deuitari lethum pote, perfidus ex quo
Maxenti furor exuperat, cadit icta securi,
Auulsumque humeris caput est, & sanguine tellus
Spargitur innocuo: sed enim, mirabile visu,
Præciso collo defluxit lacteus humor,
Infecitque solum, pinguique liquore rigauit,
Cùm subitò excipiunt animam famula agmina cœli
Ante oculos, corpusque leuant frigentis, & illud
Fama est legifero Sinai sub monte tulisse
Atque oleæ pinguis latices sudasse sepulchrum.
Hac memorata tenus fuerint monimenta priorũ,
Ficta quidem, sed quæ veros sub imagine sensus
Contineant, veluti clauso sub cortice quondam
Aërij mellis flauus latet abditus humor.
Non equidem talem rerum natura puellam
Vnquam progenuit, nec in ætheris edidit oras.
Impia relligio, & veterum commenta deorum
Iampridem pedibus subiecta teruntur, & auras

Effugia

E ffugiunt clara verbi iam in luce, pauentq́;
C onſcia: nos contra flectit doctrina gubernans.
S æpè ſed in fictis ſenſus latet, abdita ſi quis
A diutus ratione poteſt perquirere, & altas
P andere res, vmbris verborum, & imagine tectas.
Credula gens hominum, ſoli gens dedita Chriſto,
V irginis huius habet ſpecimen: quia ſanguine ſparſa (eſt,
E t verbo purgata nitet, velut æmula Soli,
F lamen eam ſacris poſtquàm luſtrauit in vndis.
P erq́; fidem prognata Deo, nunc filia Regis
D icitur, Hebræi Cheſed quem nomine dicunt,
Et cui reſpondet Romanum gratia nomen.
H æc falſos cultus, & ſacra impura Deorum
A biurans, te Chriſte colit, tibi pectore adhæret,
I ntemerata tua gaudet ſe lege tenere.
H æc ſuſcepta virûm manibus, vatumq́; priorum
D educta eſt ad te ſolenni more ſacrorum
S ic pacto thalamo cùm ſacræ aſpergine lymphæ
F œdera prima iniit tecum, propriamq́; dicauit.
H i ſunt qui lateri hærebant, animumq́; regebant
M atura iam ætate viri, vateſq́; ſacrati
S emoti à vulgi ſtrepitu, luxuq́; maligno.
E rgò ſuperba pati faſtidia cogit amantes,
V ni animis, vni vinclo coniuncta tenaci
Q ui longè ante alios forma pulcherrimus exit
S upra hominum formam: diuini ſigna decoris.
S ydereoſq́; notate oculos, quem pectore, quem ſe

S ublimi gerit incessu, qui Spiritus illi,
Q ui sapiens vocis sonus, & prudentia rerum,
Q uàm genere insignis, quàm magnis inclytus ausis,
Q uàm diues rerum variarum, & gratiæ abundans.
Huic sponso tantum egregio decus enitet ore,
Q uem sibi consortem delegit ab omnibus vnum,
A quo lumen habet generis, vigor illius vnde est,
E t formæ decus, & sanctæ sub pectore dotes,
Q uicquid opum & cœli domus aurea continet in se.
S ola potens regina orbis, sola ætheris alti est,
D iuinæ consors auræ, consorsq́; bonorum
Q uæ tu Christe tenes, & quæ tibi sanguine parta.
I n te præ reliquis vnum suspirat, & almo
P ascit amore auidos inhians in te bone visus,
E q́; tuo pendet viuentis spiritus ore,
T e præter neq; tellurem, cœlúmue moratur,
Q ualis ab Adami fuerat quæ condita costis
A nte suos lapsus æterno fœdere amoris
E ua virum amplexans vno requieuit in illo
F reta viri virtute, opibusq́; & sanguine claro.
H ei mihi quàm passim cum sorte fatigat iniqua,
Q uàm duris telis hanc impetit arbiter Orci
S ubdolus, horriferos expirans faucibus ignes (est
H anc miseram contrà, quæ nunc tanq̃ altera structa
E ua noua ex Christo vitam expirante per Aram,
A tq; quiescenti simili, penitusq́; iacenti,
Q uandoquidem vna salus, vnũ, & commune periclũ

E st sibi

E st sibi cum Christo, quo gaudet credula sponso:
V t mala nunc perfert, ita eam sors læta sequetur,
M aiestasq́, decorq́, & consors gloria regni.
P rincipiò hanc templi pinnarum in vertice sistit,
V nde omnes mundi illecebras, pompasq́ superbas
D ispicere, & varias queat vltrò inquirere terras,
I nsidiasq́ struit, mendaciq́ improbus ore
O ppugnat latere ex omni, speciosaq́ promit
A rgumenta crepans, & inobseruata sacrorum
P alliat in speciem portenta, & subdola monstra,
T andem vt anhelantem, & diræ caliginis vmbra
P alantem à vero deducere tramite posit:
Q uinquaginta olim multa velut arte periti
C ommutasse sonos tecum Catharina feruntur
Q uò labefactarent animum, verboq́ reuellant:
T u contrà audebas, dictisq́ immota manebas.
H aud secus hæc verbo assiduè subnixa, fideq́
Q uàm primum Christo dederat, conuincere dictis
I ngreditur contrà quicquid ratione creatum
L uce caret verbi: pluresq́ ex agmine tali
A d meliora refert, monstratq́ insistere Christo.
D umq́ ita luctando pugnat, dum brachia iactat
P enè fatigata, & dura sub mole fatiscit:
E xcipit extemplò, reficitq́ in prælia vires
P onè sedens Michaël, summo satus ille parente,
A tq́ nouos adhibet stimulos, vimq́ excitat intus.
D einde alia ratione alias exuscitat artes

H ostis atrox, multaq́ linit dulcedine mentem
P ollicitis tentans, & spe prædiuite lactans,
M ente premens odium, liuorem fronte serenans,
B landiturq́, paratq́ aditus, fingitq́ loquendo
S ed sine mente sonos, sed pondere inania verba.
Q ualibus ante Euam verbis stetit, eia age poma
C arpe manu, tu nunc magnæ dominabere terræ,
T e Dea, te metuent venti, te nubila cœli,
I ncessuq́ tuo tibi molles cœlituum gens
S ubmittet palmas, tibi rident vesper & ortus,
Q uorum frena geres: (qualis Mahometicus hostis,
E t Cacus Ausonius rerum dominantur habenis.
D eniq, quicquid habet diues circumspice mundus)
P osce, feres, si me prono venerabere vultu.
S ed facilè angustis tolerans in finibus æuum
R espuit imperia, & leuiter curare fatetur
A uri, atq, argenti memorat quæ multa talenta
R espiciens cœlo quali potietur honore,
A tq, tenax verbi, procul hinc, procul ipse facessas
V oce refert, venerare Deum, cui vota per orbem
D ebentur soli, & dios largimur honores.
E xin & valido labefactans ariete mentem
C hristicolæ gentis, magnaq́ instructus opum vi
F undamenta quatit, totamq́ à sedibus imis
D octrinam miscens, vinclis & carcere claudit
Præripiens quicquid viuendi flagitat vsus,
S iue fame exhaustam frangat, seu carcere longo.

S ed non amplexu patitur se auellere Christi
S iue fame longa miseram, vinclisue fatiget:
N on equidem soli Cereri hæc concessa facultas
M embra alere, & dulci ieiunia soluere libo:
V is ea inest verbis, semper quæ viuida manant
O re Dei, & vitam recreant, satiantq; fideles.
H os inter motus medio in discrimine vitæ
S piritus adfulget fessæ, simulansq; Columbam
A mbrosia reficit mentes, & nectare pascit,
E t lenit dictis animos, & pectora mulcet.
E rgo fame in media læta incrementa capeßit,
S ana magis, quàm si rerum frueretur abundè:
L uxuriant animi quando fortuna benigna est,
E t cùm relligio premitur, conspectior exit
T um magis, atq; magis, quàm si contenta quiete est:
F loret enim in spinis, & ab aspris sentibus exit.
P ostremò & ne quid Satanas ibi linquat inausum
V imq; dolumq; simul miscens ita turbidus instat,
C onsiliumq; capit, calamosq; armare veneno
A pparat, & diro consultum sanguine scribit,
T ela simul, cumulatq; cadauera cæde piorum
V rgens supplicijs alios, radijsq; rotarum
D istricti pendent alij, vitamq; profundunt,
V erbera, carnifices, robur, pix, lamina, tædæ,
O mnia pœnarum genera, & discrimina lethi
O mnia tentantur, simul omnes aduocat artes
V irginis in fatum miseræ, mortemq; minatur.

At deserta, gemens, nulla munita virûm vi,
Stans inter medios enses, formasq; leonum
Irritantûm iras, seseq; in bella mouentûm,
Quid faciat, qua spe, qua vi, quibus exeat armis,
Si non in precibus solis sacra ancora restet,
Quandoquidem his armis melius nihil ipsa reliquit.
At pater omnipotens, vt celso in vertice cœli
Constitit, & positis defixit lumina terris,
Consilia in risum vertit bonus, inde sed auræ
Omnia discerpunt, & nubibus irrita donant.
Et simul increpitans subitò insurrexit in iras,
Fulmina molitur dextra, quibus omnia latè
Dißipat, & magnum percurrunt murmura cœlum
Vt populi, gentesq; tremant, regesq; superbi
Concipiant diuûm perculsi corda timorem
Ne quod ob infaustum auspicium, moresq; sinistros
Supplicij graue sit soluendi tempus adactum:
Qualis correptus reuoluto turbine ponti
Infelix Pharao vitam exhalauit in vndis,
Armaq;, corporaq;, & permisti cæde virorum
Præcipites voluuntur equi subitò ad vada lethi.
Inde alij multi reges, rerumq; potentes
Occiderunt, fera facta pijs cùm multa dedêre.
Lumina sic etiam vitæ Maxentius asper
Liquerat: & qui te Galilæe in morte vocabat
Telum immane manu eripiens, spargensq; cruorem,
Lumine ademto animam transfixo pectore fudit.

Vsq; adeò sanos ausus, viresq; superbas
Proculcare, ac ludibrio sibi habere videtur.
Quare agite, vt nobis solatia vera supersint,
Effractas Catharina rotas in imagine gestans,
Irrita consilia, & vanas esse arguit iras
Quas superûm in regem soleant spirare Tyranni.
Tandem ob relliquias culpæ quæ in corpore ad-
Ipsa etiam fato est obnoxia: sed fluit humor (hærēt
Lacteus è collo, lætumq; exudat oliuum
E tumulo: Sic namq; sacri fiducia verbi
Solando firmat dubios, vt credere pergant,
Neu fracti abijciant verbum formidine mortis:
Sanguine Christicolûm, Pietas ceu semine crescit.
Morte obita verò regna ad cœlestia fertur
Aligerûm manibus sublata, & morte quiescit
Dum læti incipiant mundi procedere soles,
Et tumulis excita iterum referantur ad auras
Corpora, in occursum residentis in Iride Christi,
Cùm tuba, cùm rauco strepuerunt cornua cantu,
Et pompæ incipient, expectatiq; triumphi.
Intereà hanc tu Christe scolam tua sacra sonan-
Coniunctosq; animis ipsi, cœtusq; docentûm, (tem,
Discentúmque artes, præsenti numine firma:
Tu Michaël par ipse Deo, qui friuola perdis
Consilia, infandosq; ausus qui bella minantur,
Frange minas, frange iniustas ad prælia vires
Ne nocuisse queant, si qui nocuisse laborant:

Tu mihi principium, tu finis carminis esto.

IN NATALEM DOMINI.

Lapsus vetus est, & iam nouus incipit annus
Cum puero nascente nouo, qui triste piaret
Adami veteris crimen, precioq; redemtos
Sanguinis, antiquos iterum reuocaret ad ortus
Ex quo decidimus decepti fraude Draconis.
Nunc dum tempus adhuc mutandis moribus, & dũ
Insuper indulget superûm clementia, nec iam
Immißis latè furor æstuat omnis habenis,
(Quanq̃ ô, ni superi scirent quoq; parcere iniquis,
Iam lue, iam ferro absumti, & grassantibus armis
Funditus occidimus, nec haberet vita regressus)
Linquamus veteres mores, vitæq; prioris
Cum iam pertæsum est, rectumq;, bonumq; colamus
Corde nouo, quo deinde nouus puer aduena terris
Per fidei lucem sibi pura sedilia figat,
Quæ colat, & cum patre suo, flatuq; sacrato
Æternis habitet seclis, nec sola relinquat
Lucis egena suæ, sacriq; expertia flatus.
O noua progenies summo quæ missa parente
Venisti in terras infectas crimine auito

V t ſancta carne, & ſancto cum ſanguine luſtres,
S upremùm aduenias iterum precor, & noua finge
O mnia, quæ vetera, & iam olim collapſa fatiſcunt:
E ffice vt in ſe noui mundo illuceſcere ſoles
I ncipiant, penitusq; annorum intercidat omnis
O rdo vetus, veniantq; nouo noua ſingula ſeclo.
N e veteri, ne vos mortales credite mundo,
Q uippe vbi nulla ſuper pietas, non iura, fidesq;,
Q uocunq; error agit quenq;, & maleſuada cupido
(I n facinus iuraſſe putes) ita turbine cæco
F ertur in abruptum, nec crimine viuitur vno,
E t multos ſcelerum delectat fama ſuorum,
N ec quæ circumſtet denſiſſima turba malorum
C æca mente vident, quàm ſæuus & efferus hoſtis
V ſq; ab hyperboreis progreſſus milite campis
C eruici immineat noſtro: quàm deinde timendum
N e mala vicini noceant contagia belli,
Q uàm cœli infecto tractu, & qua viuimus aura
C erta lues inſtet nobis, quàm lethifer annus
A rboribusq;, ſatisq;, & quàm corrupta per agros
P aſcua dent ſtragem pecori: ſtat triſtis arator,
O mnis & agricola, atq; animalia tabe recepta
S trata vijs animam deponunt omnibus ægram.
A t quotus afficitur damnis, veniamq; precatur?
S ecuri pœnæq;, Deiq; peregimus æuum
S orde voluptatis merſi, vinoq; ſepulti.
A t non pœna ſepulta iacet: ſuccincta flagello

Insonat, inq; dies auidum caput altius effert,
Et miseranda lues stygijs emissa cauernis
Multa virûm tristi demittit corpora letho,
Sanguineusq; furit Mauors crepitantibus armis,
Non ipsi inter se populi, non turba potentum
Pace agitant æuum, sed ruptis legibus arma
Arma fremunt latè, faciesq; miserrima rerum est.
Dij placidi seruate pios, monumenta supersint
Christe tuæ gentis, penitùs ne gloria, & ingens
Fama tua, & verbi lux victa fatiscat in orbe,
Quod te per patrem, & patris spirabile numen,
Per te, per tenera obtestor cunabula, & ipsa
Vulnera, & exceptas insonti in corpore plagas.
Namq; tuis precibus genitor nil denegat vnquam,
Ante illum effusus quoniam pro gente rogando
Christe tua, solus patriæ obluctatus es iræ
Supplicia in te vnum vertens, sæuumq; furorem,
Dum tandem in fragiles humilem te colligis artus
Vt nostri generis consors, & sanguinis esses.
Pro quibus, & cœli chorus omnis, & agmina latè
Credentum in terris hodie te Christe, tuumq;
Natalem celebrant, & ouantes gutture claro
Lætitia, plausuq; diem, cantuq; frequentant.
Ipsa adeò rerum series, & consonus ordo
Naturæ rerum, stabili quo sorte feruntur
Omnia, & obseruant sua res discrimina quæq;,
Et cùm suspicimus magni cœlestia mundi

Templa

Templa super, stellisq; micantibus æthera fixum,
Affirmare animos subigunt, non impete cæco,
Fortuitoq;, vagoq;, inconsultoq; tenore
Molem confluxisse orbis, temereq; coisse.
Ipsaq; notities nascens in origine prima
Non dubiam facit inde fidem mortalibus ægris
Esse Deum, qui consilio tot semina rerum
Ordine quæq; suo, & sapienti mente creauit
Iustitia pollens, nec fallax ore, nec ausis,
Liberè agens, vindex scelerum, & dans præmia
Immundam exosus labem, castißimus vnus. (rectis,
Motus ob hanc caussam, cùmprimis condidit om-
Naturam rerum, quò sese ostenderet orbi, (nem
Atq; palàm fassum daret, & bona propria mentis
Ipse creaturis sensu & ratione sagaci
Instructis genitor faceret communia secum,
Vnde celebrari queat, agnoscíq; vicißim.
Ergò vt eum paßim propiori lumine mentis
Aspicerent homines: tandem se prodidit illis
Voce sua, & numen testans haud omine falso
Isacidum genus à Pharia tellure reduxit,
Atq; anima cassos etiam reuocauit ad auras.
His motæ signis, firmatæ & talibus ausis
Exactum mentes habeant, quòd sancta per orbem
Agmina conscribat vocali in munere verbi
Ipse pater superûm, nullo quæ fine per æuum
Ipsum laude vehent, atq; ipsius acta sonabunt:

Quodq;

Quòdq́; sonans latè in terris doctrina salutis
Vera Dei veri proponat dicta, nec vsquam
Labilis immoto verax fundamine perstet:
Consilioq́; patris demissam cœlitus orbi
Progeniem credant, cuius de sanguine fuso
Non alio vllius precio, iam labe piata,
Placatoq́; furore Dei, proiecta hominum gens
Rursus in antiqui referatur fœdera amoris
Tutelamq́; Dei, rursum vt commertia vitæ
Contraheret, propiorq́; Dei se luce teneret.
Hic operis tanti finis, manifestaq́; caussa est,
Quam dum perpendunt animi, secumq́; volutant,
Horribiles iras discant in crimina nostra
Quas non placari voluit, nisi sanguine nati
Vnigenæ genitor: Dehinc è regione vicißim
Aspice diuini monumentum & pignus amoris
Erga hominum mortale genus, quibus hostia talis
Obtigerit nostram propter mactata salutem,
Cuius ob officium, preciumq́; in morte solutum
Denuò in antiqui attraheret consortia amoris.
Hæc duo cũ versant homines: metus occupat ingens
Omnem animum terrore Dei, spirantis anhelas
Irarum flammas, & murmura sæua mouentis.
Nec minus in mentem diuini vt venit amoris,
Rursum animi exultant plausu, lætiq́; vicißim
Hæc bona suscipiunt, & figunt oscula nato,
Natum amplectuntur, veniamq́; precantur ab illo

Q ui medias partes agit inter nosq́, Deumq́,
M entem, consiliumq́ suum cui credidit vni
Æ ternus pater, atq́ vni sua sensa retexit.
O genus infelix humanum, ô ferrea corda,
Q uis dignè afficitur curis pro munere tanto ?
A t velut aligerûm turmæ rutilantibus alis
N atali sub luce tua dulcißime Christe
T ractibus aërijs volitant, & carmina dictant,
C ustodesq́ monent ouium sub nocte serena
T endere iter Christi tenera ad cunabula, & ipsum
V isere compositum tardi ad præsepia aselli,
R uricolæq́ bouis, pannis, fænoq́ volutum,
E t stellæ docuêre viam, gressusq́ regebant
H eroum qui sese extremo Oriente mouebant
H unc regem vt peterent, & prosequerentur honore:
H aud secus hi qui sacra docent, præsuntue iuuentæ,
A ligerûm exemplo Christo pia carmina dictent,
E t tenerum adducant cœtum ad cunabula Christi,
A stent, aspiciantq́ animis duo fœdera stirpis
D iuersæ penitus, sed quæ sic venit in vnum
M irando nexu quem nulla humana capit mens.
F as igitur celebrare Deum, & persoluere grates,
Q uanq̃ hominum supra sensum est sapientia talis
D ißita consilij tanti, longéque remota,
Q uam quondam exemti mortali sorte, tuentes
C lara luce Deum, superûm discemus ab ore:
P rima rudimenta, atq́ apices attingere primos

Mortales

Mortales voluit genitor tamen, atq; necesse est
Partem operis tanti gustare in limine primo.
Ergò humilis quanq̃, nec par his rebus & ausis
Cura sagax animi, tamen est accepta parenti
Æthereo, si mente iterumq́; iterumq́; reuoluunt
Quis veniat Deus ille, Deus qui virgine natus,
Cur patris hic sermo, cur patris imago feratur,
Cur tuus Immanuel qui tecum gaudeat esse
Nusquam abiens, semperq́; suo tibi flamine præsens,
Quàm res mira homini, quàm nullius obuia menti
Naturæ geminæ persona nexus in vna.
Nunc quo fine Deus cœli descendit ab arce
Exposui dictis, patrias vt scilicet iras
Placaret bonus, atq; iugis absolueret Orci
Detentum mortale genus: nunc percipe porrò
Quid Patrem impulerit gnatum demittere Olympo,
Et vita insonti mulctatum subdere morti.
Cùm simul & iustus vindex habeatur, & idem
Immenso nostri clemens ab amore liquescat:
Sic miti tamen indulget placatus amori
Dum miseros recipit, tamen vt non concidat usquam
Iustitiæ rigor ille suæ, diuinaq́; norma.
Ergò iustitia decernens, atq; fauore
Temperat illud opus quo nos in fœdera prima
Suscipit, in partemq́; locat stellantis Olympi.
Legis id officium est, ni morem quisq́; geramus,
In foribus pœna est, quam nos haurire merentes

Continuò subigit: Sed enim cùm deuia pœna
Vertitur à nobis in summi patris alumnum:
Ecce satisfactum est legi, nec iam amplius vllum
Supplicium infandum luimus, qui munera Christi
Parta cruore suo fidenti corde tenemus.
Nec temerè pœnam abijceret, si sanguine Nati
Vnigenæ, insontis, non compensata fuisset.
Tum primùm mites animos, mentemq; benignam
In genus accepit nostrum: clementia patris
Tum demum in lapsos homines manifesta retecta est.
Sed cur dissimiles species, diuersaq; texta
Naturæ geminæ pariter venêre sub vnum?
Dum commissa lues homines damnauerat Orco,
Fas aliquem pœnas humana in gente subire.
Vtq; æquè pretij valor his respondeat ausis:
Maiestas æterna, triplex, decreta ferebat
Natus vt omnipotens satus omnipotente parente
Supplicia hauriret, pœnamq; exolueret omnem:
Nec quisquam alituûm ex numero, reliquisue creatis
Iram ferre Patris poterat, nec soluier antè
In nihilum subitò, nisi cui diuina vigeret
Maiestas, socio carnis cum fœdere iuncta,
Non auidam superare necem, non reddere vitæ
Munera perpetuæ, nec liuida colla veneno
Serpentis terere, & crudelibus exuere armis,
Ni medio venisset, & hos sufferre labores
Vltrò maluerat, seseq; opponere letho.

O quanto

O quanto & quali genitor nos summus amorè
Prosequitur, postquam genitali in origine nostra
Fuderat in mentes instar, speciemq́, bonorum
Quæ splendent in mente sua, quibus emicat ipse
Iustitiæ radijs, sapienti & lumine mentis.
Ergò adeò similes ipsi complexus amore est,
Iustitiæ decor, & nostræ sapientia mentis
Mentem, animumq́, Dei mira dulcedine mulsit,
Affectusq́, ijdem spirabant mutuò vtrinq́.
Cumq́, amissa forent lapsu bona tanta nefando,
Magnus amor Nati confestim affulsit, vt ægris
Deposcit veniam patria ad vestigia stratus,
Et patriæ sese pro nobis obijcit iræ.
Atq́, vbi mortali generi iam gratia parta,
Et patris extinctus furor est, & flamma resedit
Victa prece, & sancto deleta impunè cruore:
Rursus in hac quanquam fragilis compagine massæ
Cum nato Pater, atq́, amborum copula Flatus
Viui habitant, gaudentq́, illa se sede tenere,
Atq́, in amicitiæ nos pristina iura reponunt.
Nec generi humano munus dare maius habebat,
Quàm quòd in hos animos transfusus Spiritus ardet,
Spiritus ille sacer, consors Natiq́, Patrisq́,
Lætitiamq́, in corde nouam, lucemq́, serenam,
Et tenebras abstergentem, largo excitat igni,
Et vincli in morem medius natoq́, patriq́,
Associat nostræ languentia viscera massæ.

At qui-

A t quibus officijs tàm sancta, atq; ardua dona
A ssequimur, quóue ista modo pater altus Olympi
D iuidit in medios, cupidisq; remittit habenda?
N empè sono audito verbi, quod cordibus ægris
C ommissum ob crimen, veniam denunciat vltrò
H umano generi partam pro sanguine Christi.
E rgò huius meriti fiducia, nixa cruori
C hriste tuo, extimulat mentes ad vota, precesq;,
L ætitiamq; in corde parit, ceu refficit imber
E xustos agros iam tum torrentibus auris.
H ic modus est, atq; hæc compendia vera salutis
Q uæ generi humano genitor patefecit Olympo.
E rgò operam studijs demus, votisq; petamus
S eruari has terras veræ pietatis alumnas,
N eu fera barbaries, & ne Mahometica pestis
C ontemtrix Christi personæ, & muneris huius
I ngruat his terris, & verbi euertat honorem,
Q uo propè sublato solatia nulla supersint.
Q uare agite in melius vestros conuertite mores,
N eu factis turbate feris sua vota piorum,
V ltrices astant furiæ, torrentq; flagellis
A ssiduè, & pœnæ non ipsa in morte quiescunt.
V tq; ministerio digni præstentur honores
P er quod tanta Deus nobis bona cœlitus offert:
Q uisq; suum munus, pro vt sors, & copia cuiq; est,
E xhibeat, sanctamq; volens deponat ad ARAM.

DIVO MAXIMILIANO, IMPERATORI DESIGNATO, DRESDAM INGREDIENTI.

Qualiter ad Libani prærupta cacumina montis
Delapsi rores Hermonis vertice in altum
Siona, & positum vicino in colle Moriam,
(Quem super extructa est Iessæi regia vatis,
Et quâ diues opum Salomon eduxit in auras
Templũ augustum, ingens, centũ sublime columnis,)
Pinguia sufficiunt subiectis pabula terris,
Tabentesq́, herbas recreant in valle reducta:
Haud aliter proceres suprema in sede locati,
Arboribus Libani similes, & montibus æqui,
Fundamenti instar, muriq́, per oppida aheni,
Insignes fama antè alios, & honoribus aucti
Illustri in solio, quia sit diuinitus illis
Ingenium, & rerum fato prudentia maior,
Quàm quibus in plano positis natura creatrix
Seruitij imposuit leges, humilesq́, recondit,
Illi ergò inter se concordia fœdera vitæ
Cùm feriunt, studijsq́, trahunt consortibus æuum,
Nec dubitant prælustre suum decus, altaq́, dona
Partiri in medium subiectis collibus infrà
Quos ditione tenent, & pinguia pabula roris

Vitam,

V itam, fortunasq́ suas, & commoda regni
S ufficere affectis populis, succumq́ salubrem
D eriuare in agros, & diæ semina pacis
P lantare imperio, sanctasq́ per oppida leges
C ondere, & antiqua populum in pietate tueri:
H aud alios referunt vsus, quàm rosidus humor
A lto monte cadens, altiue crepidine saxi
E xiguum in collem, steriles vnde almus in herbas
S uccus eat, fessæq́ siti incrementa per illum
P inguia concipiant, lætaq́ in lumina Solis
P roueniant, semperq́ auris redolentibus halent.
O fortunatæ gentes Saxonide terra,
E t quas diues alit fœcundis Mysia venis,
Q ueîs dono diuûm ingenti duo lumina primos
R omani imperij, congressos mentibus æquis
A spectare datur, te scilicet Æmiliane
M axime, teq́ Auguste virisq́, opibusq́ potentem.
D ijs equidem auspicibus, stabiliq́ ita numine Christi
H as illum ad terras cursus tenuisse putandum est.
Q uam nunc hanc oram aspicies, quæ surgere regna
C onsensu tali, Regum auxiliaribus armis?
Q uantis sese animis, quanta spe deniq́ in hostes
A ttollet pia relligio, cùm Maximus olim
E xcipiet patrijs gentem Æmilianus habenis
N ulli posterior pietatis laude, nec vlli
V irtute egregia magnorum indignus auorum,
Q ui sacra in melius referet, mitisq́ fouebit

 Germano,

G ermanos rerum dominos, gentemq́ fidelem.
S ancta Fides, rerumq́ frequens vsura sacrarum
O mnibus in templis impunè, atq́ omnibus aris
I ura dabunt: fictæ facies, iniussaq́ sacra
T andem victa cadent sine honore irrisa, diemq́
P ermetuent, furuoq́ vlulabunt carcere Ditis.
M acte noua virtute nouum decus addite fesso
I mperio, quem cura manet fulcire labantis
R elligionis opus, quoq́ inclinata recumbit
O mnis doctrinæ ratio, & caput erigere audet
F ulta fauore tuo, meritiq́ accensa tui spe.
M axime Teutoniæ ductor, quo sospite nunquam
A ut res Pannoniæ victas, aut regna videbit
T urca, nec externas cursu contendet in oras,
C ernis vt acta metu iam nunc & Caspia regna,
R iphæiq́ tremunt montes, ne fusus ad Istrum
C hristicolûm cruor emergat iam rursus, & olim
C æsorum exoriens illic ex oßibus vltor
I mmineat, Geticoq́ cruentet sanguine riuos,
A tq́ iterum ad bellum veniat Mauortius heros
A gmen agens equitum, & nigris conspectus in armis
M auricius Scythiæ terror, dum fata sinebant.
H ic tibi Saxoniæ populos, & fortia bello
P ectora, spectatamq́ aduerso Marte iuuentam
I unxisset castris: Si tantùm tempore tali
S eruassent pia fata virum patriæq́, tibiq́.
I ngredere ô felix ductor, cui sceptra Deûm rex

Tradit,

T radit, vt in morem roris qui sole calente
R efficit arentes herbas, viresq́ ministrat,
V rbesq́, populosq́ iuues, & robore firmes
I ustitiæ, placidæq́ propages fœdera pacis,
E t regnum exornes studijs, & nectare puro
Æ therei verbi ciues, atq́ oppida pascas,
Q uod te per patris obtestor cœlestis honorem.
R espice res regni miseras, vera assere veri
S acra Dei, qui cuncta licet teneatq́ regátue
Q uæ cœlo, terráue vigent, hic partibus æquis
D iuidit imperium tamen, & cœlestia regna,
C ognatasq́ animas cœlo, dat munera nato,
A t terram ingentem, cognataq́ corpora terræ
A ttribuit natis hominum, diuosq́ vocari
M aluit, his quoniam cessit custodia verbi,
H i sunt instrumenta operum, per quæ Pater ipse
M ortales cœtus regit, & dat iura per orbem.
I n te igitur populi spes inclinata recumbit
A ugurio firmata bono, quando omnis ad vnum
S e recipit fauor, in te oculos, in te ora reflectunt
V ndiq́, & ipse tuis tibi deditus ordo potentum
A uspicijs fauet, & meritos gratatur honores.
A spice quàm scissa vadens Ecclesia palla
A stet, acerba gemens, miscens lacrymasq́, precesq́
V era Dei vt pietas superet, lucemq́ per auras
S pargat inoffensam, & cœlo potiatur aperto,
L ibera pontificum imperijs, & carcere iniquo,

N ec iam oppressa odijs,et aperto errore Tyrannûm.
H inc decus acquires nullis delebile seclis,
V tilis effector cùm tanta exhauseris acta,
Q ualis cui dederat magnum Constantia nomen.
Hei mihi, q̃ mentes sapientûm, & regna tenentũ
C iuilis vitæ, tàm tristis fascinat error.
I lli vbi digestam seriem, & composta tuentur
O rdine quæq́ suo ciuili in munere vitæ:
C ontinuò has leges, distinctaq́ fœdera regni
M irantur, satiusq́ putant, vt turba sacrorum
A cciperet leges digesta ab imagine Regni,
E q́ vno pendens animis, quem cætera turba
S acrorum exposcat sensus, & semper ab vno
I n dubijs responsa petat, cui maxima rerum
V erborumq́ fides soli, & suprema potestas.
Ergò statu in tali positos, cùm robore & armis
P ræmineant, multosq́ trahant in fœdera reges,
E sse Dei cœtum statuunt, & partibus ijsdem
M undani proceres hærent, qui lumine honorum
P ræstant, & quibus est maior sapientia menti.
Q uin etiam si qui mentem ad meliora reflectunt
A dmoniti, vertuntq́ statu vestigia ab isto,
H ostem execrantur, desertoremq́ sacrorum
P erfidiæ insimulant, facibus, ferroq́ sequentes.
C eu Pharisæa cohors odijs stimulata nefandis
A rguerat Christum, defectoremq́ vocabat,
C riminis & macula socium damnabat eadem,

Qui

Qui deserta sacris implebat vocibus arua
Antè ferens gressum doctrinæ in munere præco.
At verò doctrina Dei non forma, nec instar
Ciuilis vitæ est, sed lectum in munere verbi
Agmen habet sub se, purè quod sacra ministrat,
Et lege immota verbi fundamina seruat.
Quare agite, atq; extra Christi qui dicta feruntur,
Instituuntq; alios cultus à legibus huius,
Aut, velut Ægypti populus cœlestia verba
Artibus aptabat magicis, sacrisq; nefandis,
Sic Christi dicta, & rerum sic signa sacrarum
Fraudibus inuertunt, ut possint ampla tenere
Imperia, & vires opibus stabilire potentes:
Non equidem, nō membra hærent in corpore Christi,
Quandoquidē his Christus capitis nō instar habetur,
At superûm à cœtu extorres, auersa Deo gens
Terrenumq; caput colit, & sacra ficta frequentat,
Et noua pro libitu sancit decreta salutis,
Nec tua Christe animis præcepta fidelibus haurit,
Quem Pater è cœlo commendat gentibus orbis
Doctorem accipiant animis, & iussa facessant.
Hei fugite infandos cultus, mentitaq; sacra,
Et potiùs parete Deo, quàm regibus orbis,
Illi ius animæ est, his tantùm in corpora terræ.
Hac vice distinxit primùm sua regna Creator,
Vt cœli imperium, cognataq; pectora cœlo
Mandaret nato: Terram, & mortalia membra

M ortali de stirpe satis, quia germine in vno
A ltera pars cœli sumus, & pars altera terræ.
O reges, reges, vera hæc sapientia demum est,
T utari auxilio, & seros transmittere ad annos
V erba Dei, & pura doctrina pascere vulgus,
N e tetra inficerent miseras contagia mentes.
Vos quibus est latè custodia credita rerum,
H is Deus aggreditur dictis: finite esse reclusa
L imina, portarumq; ingentia pandite claustra
R egis ad ingressum, quem circum plurima inumbrat
G loria, & insignem media inter millia tollit.
H uc agite, huc, inquam, vigiles aduertite mentes,
S aluificam proferte fidem, lateq; sonantem
D octrinam gnati vestris admittite regnis,
N eue aduentantem hospitio prohibete fideli.
T ollite, ferte humeris gnatum, rapite oscula, & ipsi
A d nutum accincti famulas submittite mentes
L ætitia, mistoq; metu, geminisq; notata
I n tabulis mandata Dei defendite ferro
C ustodes legum, monumentorumq; sacrorum,
I pse adero, & vires ceptis ingentibus addam.
H is equidem factis Reges genus esse Deorum
A uguror, & nomen sancta virtute tueri.
S ic rex Assyriæ, cui pars in nomine prima
D icta fuit Nebo, simulacri à nomine sancto,
E dicto vetuit blasphemæ iurgia linguæ.
E gregiusq; Valens, & cui Constantia nomen

Indidit

Indidit, & sumtis acer Theodosius armis,
Impia supplicijs inhibebant sacra cruentis.
Quin etiam ne qua in morem reuocare valerent
Monstra Deûm, & fictos aris imponere cultus:
Templorum ingentes sedes, arasq; superbo
Instratas Ostro, atq; Arabo nidore calentes
Excidio dedit, & fundo disiecit ab imo.
Sic regni proceres, Hebrææ robora gentis,
Quos inter primi Iosaphas, belloq; caducus
Iosias, simul Asa patrum sacra impia tollens,
Et pius Ezechias, & forti pectore Iehu,
Ausi sunt sacra ficta suis detrudere ab aris.
Hoc moniti exemplo, qui rerum frena tenebant
Mundani proceres, ad pœnam, ad fata trahebant
Donati errorum socios, falsiq; tenaces.
Constantinus item foribus claudebat ahenis
Mentitis operata deis centum ardua templa,
Et sacræ stipis æra pios vertebat ad vsus,
Quando alij reges odijs sequerentur, & armis
Sacra tua, & nomen, regum Rex optime Christe.
Cur ergò inflati proceres quos infula cingit,
Corpora, fortunasq; alias, ciuilibus audent
Asserere ordinibus, sibi ius commune sacrorum
Solis accipere, & magna ditione tenere:
Si pariter sacræ sortis, vitæq; bonorum
Custodes statuit reges Rex altus Olympi,
Et Mosis tabulas mandauit vtrasq; tueri?

R ex Macedûm, pluresq́; alij ciuilibus ausis
L audati meruêre decus, dum munia vitæ,
R esq́; hominum externas cursu rexêre secundo:
A t cultus plantare Dei, pia sacra fouere,
Q ualis in Ægypti viuens regione Iosephus,
Q uiq́; apud Assyrios cultus aboleuit inanes
C ùm præsente Dei nato videt omine claro
I llæsos pueros torpenti euadere flamma:
H oc reges vestrum officium se in cardine vertit,
H inc & partus honos pietati, & commoda vitæ.
I mpia cùm colerent erectas sacra per aras
I eroboas vituli cultor comitatus Achabo:
F erro accinctus adest, & dextro numine Iehu,
D eturbatq́; aras, & sacra efficta sub aris.
E rgò pro meritis tantis, pro talibus ausis,
E t magno precio, & magno est affectus honore.
A n non Ezechias felici sydere vitam
E gerat in terris? an non data regna secundis
I osias tenuit fatis, cursuq́; beato?
C ùm celeri fato contrà, pœnisq́; cruentis
I nteriêre alij reges Samaridos oræ,
S egnius inspicerent cùm sacra exercita, & olim
N on purè peragi curarent munia templi.
H inc Syriæ bis quinq; tribus natalibus oris
A bductæ sensêre iugum, nec tempore longo
P enè etiam extinctæ pœnam exoluêre merentes.
Q uin ipsum imperium quod ab ipso numine habebat

Ingres-

Ingressum, & latè vires extenderat orbi,
Funditus excisum est, nulloq; in honore relictum,
Quandoquidem Salomon sacris operatus iniquis
Numinibus fictis patrias fœdauerat aras.
Hinc bella assidua, & neruis resoluta cadebat
Relligio disiecta suis, & trita profani
Sub pedibus vulgi priscum lugebat honorem.
Hæc tu animo repetens heroum exempla priorum,
Da puris operam sacris, atq; effuge cantus
Quæ pietas simulata suis inuexerat aris
Nulla lege Dei, stimulante cupidine quæstus.
Vt facere id possis: sacra super arte peritos
Delige, qui doctis olim per mutua dictis
Corrigerent mala, & in melius dilapsa referrent.
Tum ludos aperi, quibus artes gnaua iuuentus
Imbibat, atq; operam linguarum impendat in vsus,
Queis sine nec disci potuit, nec ritè doceri
Relligio, aut Christi proferri nomen in orbe.
Quos tu hinc immensos fructus, quæ surgere cernes
Imperij incrementa tui, quæ præmia laudis,
Teutona se quantis attollet natio rebus?
Iamdudum hanc de te capiunt spem Vesper et Ortus,
Atq; indignatus iuga barbara Pannonys Ister,
In te oculos vertit: Tantùm ne regia cœli
Te mundo inuideat iustis velocius annis.

PSAL.

PSALMVS DAVIDIS LXXXIII.

DE CONSTITVTIONE, ET OFFICIO MAGISTRATVS.

Qui mare, qui terras, & cœli temperat axem
Filius ipse Dei medio stat in ordine diuûm
Regna quibus latum permisit habenda per orbem,
Iustitiaq; dedit gentes frenare superbas,
Ille praeest regnis, illi sunt oppida curæ.
Namq; pios cœtus non tantùm in munere verbi,
Verùm etiam legum vinclis conducit in vnum,
Et legum sociat neruis, & in agmina cogit,
Ceu lyra Thrëicij vatis mortalia secla
In socios vitæ conuentus traxit, & vrbes
In corpus ciuile hominum concrescere adegit:
Aut velut vrbs collecta Deo cum legibus æquis
Nomen habet Niniue. Quòd enim coguntur in vnũ
Tot populi, verbo diuino, & legibus arctis:
Non hæc humanis ausis, non arte magistra
Eueniunt, Deus hæc confert opera ardua regnis.
Quin idem genitore Deo satus, arbiter ipse
Inquirens hominum vitas, & crimina discens,
Castigansq; dolos, & iura nouissima dicens,
Iudicis exercet partes medio agmine diuûm,
Nempè Magistratus, diuûm quem nomine dici
Maluit

Maluit omnipotens, quia sit diuinitus ipsi
Concessum imperium, & rerum data certa potestas,
Tùm quia diuinos præstare insigniter ausus
Cura datur, latè cœlestûm extendere honorem,
Subsidioq; leuare bonos, decernere pœnas
Sontibus, atq; vmbra populos recreare salubri,
Ceu fati gnarus Daniel sub imagine somni
Viderat æthereas terra consurgere ad auras
Arboris ingentes apices, quæ scilicet instar
Pingeret imperij totius ab ordine mundi,
Sub qua captarent victus, & frigus opacum
Plurima quæ latis degunt animalia terris.
Ipse etiam intentis oculis, atq; auribus haurit
Quid statuant, & quæ populis dent iura vocatis,
Quáue via vindex esset sententia lata
Cùm diuina adeò persæpè negotia tractant
Quando sibi arbitrium sumunt vitæq;, necisq;.
Quòd si fortè dolis peruertunt iura: repentè
Iudicijs aßistit inexorabilis vltor,
Et meritas ipsi pendit violentia pœnas.
Primùm equidem fontes Deus arguit indice verbo
Si qui fortè velint meliori assuescere vitæ.
Exin præcipites agit alto à culmine rerum
Turbine corripiens celeri, & facto arguit ipso,
Qualem de solio subuertit ad ima Manassen
Fulminis in morem, & prælustribus exuit armis.
At si pro rectè meritis mala gratia parta est,
Hostilesq;

H ostilesq́; iras odijs cumulatis iniquis,
A ut in discrimen rerum, vitæq́; redacti
D iuitioris acerba pati fastidia oportet:
P onite corde metus, non vobis numine ab alto
I nfractúsue vigor mentis, tuteláue decrit.
N am sorte imperijs lecti, fatoq́; volente,
C onsessu in medio præsentia numina habetis,
I mpia facta virûm quæ multant vindice pœna.
E rgò vbi diuini stabilita est numine verbi
A rdua maiestas soliorum, & regna superba:
T um pater inuadit dictis qui sceptra gubernant,
E t sæpè indignos consuêrunt vertere in vsus.
V sq; adeò ne dolis violatis iura, fidemq́;
A dmissi dubias hominum decidere lites,
E t sontum partes scelerato extollitis ore?
Q uin agite, atq; inopum caussam, & tutore carentū
Æ quis obseruate animis, pressumq́; superbo
I mperio, & caussa meliorem absoluite tandem.
I sta quidem mandata Deus dat ferre, sed auræ
O mnia discerpunt, nec verba ex ore piorum
E dita suscipiunt animis, atq; auribus æquis
I ustitiæ immemores diuinæ, & sana repellunt
I ngenti fastu veræ documenta salutis,
N ec victi dictis possunt absistere falso,
T antus amor cæca errorum sub nocte vagari.
E rgò vbi iudicijs præsunt, & rostra gubernant
I gnari rerum, & rectæ nil mentis habentes,

Et cum

E t cum iusticia fūgère fidesq́, pudorq́,
V ita quibus regitur, certoq́ in fœdere constat:
C onfestim vitæ ratio confusa fatiscit
F unditus, intereunt vrbes, populiq́ potentes,
E t penitus terræ fundamina mota tremiscunt
O rdine conuulso, & subitam traxère ruinam.
Sed licet ornatos cum maiestate Deorum
C onstitui rerum dominos, & iure potenti
A rmatos volui regnum exercere per orbem:
D um tamen exosi diuina, humanaq́ iura
E stis, & exitio miserorum vestra paratis
C ommoda, & egregio velatis nomine culpam
N on tituli ratio, non inclyta sustentabunt
S ceptra viros, quò fata minus subeantq́, ruantq́
P ræcipites, tanquàm media de plebe fuissent,
E t quo more perire manus violenta Tyrannûm
S ueuit, vbi populos immanibus obruit ausis.
M aiestas immota manet, nec sella caduca,
I mperijq́ infractus honor, quanquàm efferus olim
C elsa è sede ruit contemto numine Saulus,
A tq́ alij intereunt non sicca morte Tyranni.
A t suus officio stat honos, & paupere ab agrò
M issus in imperium magnum Iessëius heros
S uccedit sceptris, recipitq́ insignia regni.
At tu gnate Dei tandem, tu nascere terris,
C ui Pater immensum submittens viribus orbem
I mperium sine fine dedit, populisq́ subactis

S olùm iura dare, & ſolùm ditione tenere
H æredem voluit ſanctas per ſæcula gentes.

IN NATALEM CHRISTI.

F ilius ætherea demiſſus ab arce Parentis
E ſſet vt intacta virgine natus homo:
N ox erat, & puro fulgebant ſydera cælo,
A uraq; ridebat lumine tincta nouo.
E cce volans altis in nubibus agmen Olympi
P aſtorum denſis accinit excubijs:
G loria vera Deo veniat, Pax aurea terris,
E t viua humanis gaudia pectoribus.
H æc eadem ingeminat Paſtorum turba canendo,
H i ſunt qui populum de pietate docent.
G loria digna Deo eſt, quando pia pectora norunt,
E t vera celebrant relligione Deum.
Q uòd Deus & iudex ſummo ſedet altus Olympo,
E t tamen in miſeros mitia corda gerit.
G ratia debetur Nato, qui ſanguine fuſo
L enijt iratum victima grata Patrem.
S ed pax læta viget, cùm crimina ſæua remittit
Q ui natum accipiunt non dubitante fide.
I lla fides poterit tranquillam reddere pacem,
E t dare compoſiti lætitias animi.

C onsensuq; Deus iunctos vult esse docentes:
P ace solent terris multa venire bona.
A t tum lætitiæ feruent, cum pressa dolore
C orda leuat verbi vox meditata sacri.
H æc ergò aligeri Christo nascente sub auras
C armina in aërijs præcinuêre plagis.
H æc eadem canimus coniuncti mente, fideq;
Q ui gerimus doctæ tradita frena scolæ.
N amq; Dei veri verum illustramus honorem,
E t pax vnanimes spirat amica sonos.
I n medium ferimus doctis solatia dictis,
N ec turbant animos impia monstra pios.
H æc tamen vt discat studijs operata iuuentus:
A ssidua voluat scripta diserta manu.
C umprimis opus est doctorum inuisere cætus,
C onferre & placidis mutua dicta sonis.
E rgò qui cupiunt censuræ subdere nostræ
M ores, & studij munera parta sui:
A d me si referant solito sua nomina more,
Q uà potero, officijs ipse iuuabo meis.
S ed te Christe rogo, patrio qui pectore profers
P atria non vlli sensa retecta hominum:
T u rege doctrinæ cursus, tuq; vnice doctor
E rudias verbo pectora nostra tuo:
A quo vera animis manat sapientia, & à quo
S unt nato nobis omnia nata bona.

PSALMVS DAVI-DIS CIIII.

I ncipe Musa precor lætos nunc ædere cantus,
D um meditor summo carmina grata Deo.
O qui tergeminæ cum maiestatis honore
I n magno resides maximus ipse throno:
T e Deus autorem rerum Natura fatetur,
E t tua tàm sapiens numina monstrat opus.
H inc tua se bonitas, illinc sapientia prodit,
I llic iusticiæ fulget imago tuæ.
T e decor, & rutilis te gloria vestibus ambit,
E t simulat pulcram lux variata togam.
S yderibus pictum dispandis in aëre cælum,
C astra velut regum lintea picta tegunt.
F ixa tibi stant tigna tholo liquida ætheris ora,
E t caua suspenso fornice lympha tumet.
H inc altè veheris per tractum nubis aquosæ,
A ut in ventorum remige carpis iter.
A ddit se lateri flammæ sub imagine & auræ
C asta ministerijs dedita turba tuis.
I n medio tellus hæret fulcimine nullo,
Q uam premit hinc nubes, hinc maris ambit aqua:
Q ualis montis apex viridi tegit arbore valles,
Q uoúe solent hominum corpora more tegi.
N amq; super montes tractus voluuntur aquarum,
E t mox in guttas aura soluta coit.

Aut

Aut inclusa cauis in collibus vnda liquescit,
Antraq́ muscoso frigida fonte sonant.
Sed simul increpitans vocem cum murmure tollis,
Nec mora, veloci terga dedère fugæ.
Exiliunt ruptis elisi nubibus ignes,
Et sonat ætherio missus ab axe fragor:
Tum gentes humilis strauit pauor: haud mora clausa
Intus se latebris continuère feræ.
Prærupti montes tollunt ad sydera molem,
At pressæ valles inferiora tenent.
Terminus immoto stat fixus calle viarum,
Nec violat metas terra, vel vnda suas.
Nec super inducto cumulo teget æquora campi
Ex altis rupes præcipitata iugis.
Tu liquidas aperis venas in valle reducta,
Atq; in montes cærula currit aqua.
Inde sitim sedant armenta errantia campis
Dum face sol rosea torrida rura coquit:
At circùm innumeræ volucres habuère penates,
Pictaq́ sub ramis carmina fingit auis.
Aëris è tractu demittis frugibus imbrem,
Hinc sata cum multo fœnore reddit humus.
Sed canis ardentes cùm pestifer extulit ortus,
Tunc cadit immissa falce resecta Ceres.
Inde famem pecudes succiso è germine soluunt,
Ac herba humanis vsibus apta viret.

Terra tuo profert Cerealia semina iussu
Quæ vires hominum, fessaq; membra leuant.
Inprimis hilaras dulci præcordia Baccho;
Et speciem effœtis reddit oliua genis.
Et suus arboribus sacris non deficit humor,
Quà Libanum Cedrus plurima fronde tegit.
Hic variæ volucres mulcentes æthera cantu
Structa colunt altis tecta sub arboribus.
Atq; audax abies casus visura marinos
Anguibus inuisæ tecta ministrat aui.
Intonsi montes damis fugientibus antra,
Et cliuum quà se condat Echinus habet.
Tu Lunæ instabiles agis ad stata tempora vultus,
Lumine & externo lumen habere sinis.
Sol etiam currus tollens è rure Sabæo,
Lora sub Hesperio gurgite soluit equis.
Atq; vbi iam rebus nox detrahit atra colorem,
Excita tunc surgit quæ colit antra fera.
Atq; leæ catulus fremitu nemora auia complet,
Et q; tua pendens pabula quærit ope.
Sed cùm sole nouo terram conspergit Eous,
Tunc exosa diem deuia lustra petit.
Et paßim repetunt homines opera, atq; labores,
Et volucres blandis accinuêre sonis.
Donec sera rubens accendit lumina vesper,
Et placidus reficit corpora fessa sopor.

Quàm

Quàm tua maiestas genitor se effundit in orbe
Plena tuis opibus, numine plena tuo.
Quin etiam inclusas cingunt vada cærula terras,
Et fera sub vitreis plurima degit aquis.
Labitur vncta vadis abies, atq; æquora verrit,
Et vagus externas nauita portat opes.
Illic exercent lusus ingentia Cæte,
Et fluctus cauda subsiliente cient.
Et quas terra feras, quas educat æquor, & aër
A nutu pendent, non aliunde, tuo.
Te poscunt genitor vitæ quorum exigit vsus,
Expletiq; tua de bonitate vigent.
Tu caua fœcundæ cum pandis viscera dextræ,
Victa fames epulis, victa liquore sitis.
At simul auertis vultus, & contrahis ora,
Languida turbatis concutit ossa tremor.
Pectore vitales ægro cùm subtrahis auras,
Nil nisi puluis iners, & leuis vmbra manet.
Tum verò vegetas iterum pater inseris auras
Cùm tibi viuifico spiritus ore sonat.
Vernaq; tunc mundi species patefacta renidet,
Et surgunt varijs corpora seminibus.
Hinc diffusa Dei totum stat fama per æuum,
Author & in propria re fauet ipse sibi.
Siue in humum figit flagrantes luminis orbes,
Eius ab aspectu mota tremiscit humus.

 Siue

Siue idem tetigit iuga summo in vertice montis,
Lucidus in summo vertice fumat apex.
Hunc ego supplicibus venerans in carmine votis
Lumina dum solis clara videbo, colam.
Audiet ille meas placato pectore voces,
A quo viua mihi gaudia fonte fluunt.
Sed qui crimen amat, cadet hoc inglorius æuo,
Et longam impietas non habet vlla moram.
At ego vocali meditabor arundine Musam,
Materies laudis sit Deus ipse meæ.

LOTIO PEDVM.

Nam quod inauditum, & seclis memorabile factũ
Commemorẽ? quoue ore ferã? aut quo nomine dicã?
An cadat in quẽquã tàm sancta modestia, & instar
Demissæ mentis, cùm qui sit summus, & omnia
Excedat longè donis, lateq; creata,
Cui seruit mare, terra, polus, cui quicquid vbiq; est
Submittit famulamq; vicem, et submittere fas est,
Non patrio solùm è solio demissus in orbem
Is rerum Dominus, miseris mortalibus vltrò
Seruit, & in nostros humilem se colligit artus:
Quin etiam ad viles operas abit, atq; retorto
Seruilem in morem lini succinctus amictu
Ipse genu nixus, labris splendentibus amnem
Ingerit, & positis bissenis ordine alumnis
Sordida permulcet liquidis vestigia lymphis,

Quamuis

Quamuis hi tenues, quamuis ille arduus esset,
Ille carens vicijs, hi gens obnoxia labi.
At quid te tenues Rex maxime adire labores
Impulit? vt qui vnus summi fruereris honore
Flaminis, & velles adytis iam inferre sacratis
Soli concessos tibi gressus, atq; regressus,
Præstares tamen antè tuis opera ista ministris
Tam magno tenues iam nunc dignatus honore?
Scilicet hoc signum voluisti gentibus esse,
Tu quòd ad has à Patre vices delectus es vnus
Qui possis homines lauere omni labe reatus
Spargens flumina pura, salutiferumq; cruorem.
Et nisi tu Petrum ablueris, quanquàm ipse refugit
Tale ministerium, tantum indignatus honorem,
Iàm tum ille exciderit cœlo, oblataq; salute,
Nec partem inde tui teneat, nec munera apud te.
Quid referam Isaiden hyssopi aspergine tactum,
Lustratumq; cruore tuo, cui protinus omnis
Exuitur macula, atq; infectum crimine pectus
Fit niue candidius, plumaue albentis Oloris.
Et fors si qua super mansit de labe cicatrix,
Irrita, pacatam soluit formidine mentem
Neu posset trepidare Deũ, aut succumbere morti.
Quare agite, et quorũ mentes macula inficit atra,
Magna quibus commissa lues, decursaq; vita est
Turpiter, atq; ideò exercent vos numinis iræ,
Et furiæ, quibus anguineo fœcunda capillo

F rons exundantem vindictæ nunciat iram,
C ùm ſtimulos adhibent animis, torrentą́ flagellis:
H uc huc aduentate, fideą́ immittite mentes
H is lymphis, fluuioą́ huius merſate ſalubri.
Q uippe miniſterio Chriſti, ſanctoą́ cruore
E luimur macula, & vitio luſtramur ab omni,
N on opus eſt nobis luſtrali aſpergine lymphæ,
Q uæ magicis cantata ſonis purgare reatum,
I nq́ fugam nigrôs Erebi conuertere manes
C redita, fallebat miſeros errore lauantes.
H oc etiam exemplo voluit pater addere ho- (norem
I pſe miniſterio, cuius de munere ſancto
S anguine luſtramur roſeo, vitijsą́ leuati
R itè Deûm accipimus vitam, & noua maſſa crea- (mur.
N empè miniſterij ſortem, veſtigia nobis
I ma pedum, & ſanctum legati munus adumbrant.
E rgò vt gens hominum cum magno ferret honore
T ale miniſterium: nec non qui fungitur iſto
V oce ſonans partam pacem mortalibus ægris
C ogitet in pulcris veſtigia ducere plantis:
H anc pater ob cauſam ſociûm ad veſtigia ſtratus
S acrauitą́ pedes, & tanto affecit honore
P ermulcens manibusą́ pijs, & flumine viuo.
E t quanquàm perſona nocens quandoą́ reperta eſt,
C eu fidei oblitus, ſcelerumą́ inuentor Iudas:
I pſi ritè pedes tamen, & ſua functio ſacra eſt.
Q uare cùm liquidis veſtigia terſerat vndis,

Tum

Tum ritus tanti rationem exponere pergit,
Et sic voce refert: Socij, mea numina testor,
Qui vos cunq; meo legatos nomine missos,
Et quæ deinde meo suscepta ex ore sacrato
Legati mandata ferent, susceperit olim
Vltrò animis, nec præceptis parêre recusat:
Idem me cum patre meo susceperit olim,
Tanta ministerio maiestas credita vestro est.
At pauci accipiunt fido cum pectore Christum,
Quandoquidem hos vestræ ceperunt tædia sortis,
Atq; illis odio est veræ doctrina salutis.
Quod superest porrò: cùm sese maximus ipse
Ad minimas operas etiam demiserit vltrò:
Disce animos humiles gerere, & cōpescere fastus,
Fastus inest magnis, & reddunt dona superbos,
Hinc variæ illudunt pestes, & crimina multa:
Quò quisq; est maior, tantò sit mitior idem.
Si tibi sunt animi dotes, his consule egenti,
Nec contrà tenues aliorum despice vires,
Sed vicium tegere, & virtutem extollere disce,
Sæpè etiam in paruis diuina potentia magna est.
Sic ô sic cursu peragetur vita secundo
Vberibus fœcunda bonis, opibusq; beatis,
Et dona in nobis crescent, crescemus & ipsi.

Ssyrio quondam deuinctæ carcere gentes
Dicuntur rubeas ponti transisse per vndas
Ægypti hospitium fugientes, & iuga sæua,
Cùm lecti proceres, Hebrææ lumina gentis,
Seruitio optantes Phario subducere collum
Ausi sunt vada rubra cito decurrere gressu,
Ipse quibus summis suspendens fluctibus vndas,
Instar montis aquas diducto limite findens,
Errabunda viæ rexit vestigia Christus
Nocte facem simulans, claræ sed lumine nubem:
Ne trucis Ægypti de finibus egredientes
Falleret inconsultus, & irremeabilis error.
Vtq; rubram cursu gens attigit Amphitriten,
Fissa sinu dedit vnda viam, siccisq; repentè
Transibat pedibus: cùm à tergo barbarus instans
Ægypti dominus, multusq; ante ora satelles,
Oceani vada cæca vrget, properatq; viantes
Præcipere, & pelagi medio deprendere in æstu:
Cùm subitò venit vibratus ab æthere fulgur,
Quo mota est tellus, & inhorruit vnda procellis
Versa retrò, planxitq; micantia sydera mundus.
Ipsum autem pelagi prensum cingentibus vndis
In caput, inq; humeros agit alternante procella
Fluctus, & irato celer haurit in æquore vortex.
Cui subter fauces singultant flatus & vnda

Spiramenta animæ præcludens obice fixo.
Quo simul immissa est Nili gens decolor alueo,
Rubraq; palpantûm spumis incanuit vnda:
Currus tunc, & equos. & naufraga tela videres
Quæ prius Hebræi sitiebant sanguinis haustus,
Imbibere infidum conuersis fluctibus æquor.
Sed populi rubris è littoribus digreßi
Insuetum per iter Domino ducente sequuntur
Antiquam patriam Canaæ, fataliaq; arua
Queîs longo abducti sub temporis interuallo
Sunt Pelusiacos acti sufferre vapores.
Vtq; quater denos Sol cursu exegerat orbes:
Iordanis rapidum superabant greßibus alueûm,
Et vetus aërij cessabat copia roris,
Atq; explere famem Canaæ de frugibus almis
Incipiunt, patrijsq; agitant in finibus æuum.
Omen in hoc facto est: quia forsan tempore tali
Cùm iam primum aperit luces verna aura serenas,
Cessabitq; Fides, & nos veniemus in arua
Promissæ patriæ, Paradysiq; ardua tempe
Israëligeno nati de semine fido.
Ex illo celebratus honos, atq; inde minores
Hunc dixêre diem facti de nomine Phase,
Deuius has impunè domos quòd transijt ales
Ægypti primos consternens funere fœtus,
Quæ sparsos agni seruabant ritè cruores:
Inde quòd & ponti vada concaua, & inde retortis
Conflu a

C onflua vorticibus visi transire fuissent.
E rgò die solennem illo gens omnis honorem
D ulcibus in libis, & cæsi carnibus Agni
I nstituit, prisci monumentum insigne regressus
C arcere ab Ægypti, libertatisq; receptæ,
P ro qua soluebant memori de pectore grates,
E t tum vota dabant pro libertate futura
Q uando iugum excuterent mortisq;, Erebiq; pro-
I am regni immunes peccati,et carceris atri, (fundi
H ostia cùm caderet maculis sine turpibus Agnus.
S cilicet humanam propter mactata salutem
I psa Dei soboles, vitæ melioris origo,
D um veniæ mediam se offert, & crimina soluit.
N os etiã hunc de more diem celebramus ouantes,
S emper honoratum, & sacratum semper habentes,
Q uo propria virtute potens in lumina vitæ
E xijt, euicti spolijs oneratus Auerni,
S ub pedibus lethumq;, atq; impia tartara preßit,
A tq; vni ceßit rerum data summa potestas
Q uæ superi, manesq; tenent, immensaq; tellus.
I llo quippè die nigro transiuit ab Orco
A rduus ad dextram patris, atq; adsumta locauit
M embra Patris solio, qualem miserabilis olim
C onspicere optabat Iobus sub imagine nostræ
V elatum carnis, patriaq; in sede morantem,
I pse etiam cum carne noua foret obsitus olim.
H ic genus Isacidum, credentûmq; agmina vbiq;

In

I n Stygio deuincta lacu, quà nullus aquæ fons,
S ed nebulæ obscœnæ, et torrentia sulphure stagna,
D uxit ouans secum Paradysi ad florida tempe,
N on secus atq; olim Canaæ fatalibus aruis
S istebat rubeo deductas æquore gentes.
L uce sub hac etiam primum de fruge maniplū
L ibatum posuêre Deo, sacrumq; dicârunt.
R itus is edocuit, primùm quod lucis in auras
E x hominum numero qui seminis instar in agrum
D epositi mollem caperent tellure quietem,
E uasurus humo cœlesti numine Christus
E sset: & ex illo sacrati tempore vates
P rimitiæ dicunt horum, qui lumine cassi
V enturi aërias essent iam rursus in auras.
N am cùm gens hominum meritas exoluere pœnas
D ebuerat, quod iusticiæ sic sanxerat ordo
F erreus: ecce Deo stabat clementia præstò
I nuictum vt nostri posset miserescere pectus.
N on impunè tamen, sed enim sese ipse, suumq;
F ilius obiecit caput, in seseq; recepit
I ramq;, culpamq;, & culpæ debita tandem
S upplicia exoluit qui sit iustißimus vnus.
N ec prius ex illo flagrantia declinauit
C orda Pater, totam quàm exhausit sanguine pœnā
F unditus, amissamq; reuexit morte salutem,
I usticiæ decus, & vitæ immortalis honorem,
P ro qua discrucianda dedit sua viscera ligno,

E t roseum effudit iam extrema in morte cruorem.
Quantos ille tulit languenti corde dolores
Cùm Stygium contra cuperet contendere monstrũ,
E t mortem adpeteret redimenda ob munera vitæ?
N am velut in Libani pandentem brachia monte
C edrum, aut annosam beneolenti cortice laurum
I ndomiti Boreæ quatientes flamine lignum
E ruere inter se certant: illa acta profundis
I n terram longè radicibus, eruta tandem
P rona cadit, lateq; & cominus omnia frangit,
E t terram illiso consternunt stipite frondes:
S ic dum illum validis impellunt viribus hostes,
I llis morte cadens visus dare maxima damna:
S ic domito sæuam prostrauit robore Mortem
N equicquam vanos iactantem brachia ad ictus,
I nde pedem victor cœtu comitante reflexit.
N am ne nostra malis onerentur pectora tantis,
I pse suum potius pro caris corpus amicis
P roijcere optauit, quàm si monumenta suarum
D eficerent manuum, & letho resoluta perirent.
I pse igitur nobis tàm se, quàm munera parta
D iuidit in numerum, & consortes gaudet habere
O mnes qui data dona fide comprendere gaudent,
E t freti his opibus morti obluctantur acerbæ.
I pse sua vitam meruit mihi morte, mihiq;
I ustitiam pro labe mea, quam sanguine soluit,
I pse mihi cœliq; aditus, patrisq; fauorem
Conciliat,

C onciliat, superaq; iterum dat luce potiri,
V nde olim excussus, tenebrisq; sepultus Auerni
E xcideram: ipse iterum victor de morte reducet
H æc sua mancipia, & cœlesti in honore reponet,
C ùm mare transibo rubrũ duce & auspice Christo,
E t Canaæ ingrediar promissa, & debita fatis
R egna mihi, Elysiumq; nemus, sedesq; quietas.
N ec tum primitijs tantùm locus: integra meßis
Æ terno libata Patri sistetur Olympo,
O mnia grana, omnes collecti fasce manipli,
O mnes & messes complebunt horrea cœli.
I nfœlix lolium, & siliquis fallacibus herbæ,
L appæq;, paleæq; & dumis carduus aspris,
C ollecta in nodum, torrentibus arida flammis
N utrimenta dabunt furuis crepitantia in antris,
Q uâ diræ Eumenides cinctæ serpentibus atris,
E t scelerum facies, pœnarum & nomina mille,
A uditæ & voces commissa antè acta gementûm
N equicquã, & frustra optantũ iã in prisca reuertĩ
C orpora, & expertem spondentûm crimine vitam,
N i fata obstiterint, & inexorabile numen
M orte obita, & magno præcluserit obice pontus
F lammeus, & nouies Styx interfusa vetârit.
T u verò, tu gnate Dei, qui gurgite rubro
I sacidûm gentem Pharia è tellure reduxti
A d dulcis patriæ fines, fœliciaq; arua:
T u nos, tu medio versantes turbine lethi

E ripe, & aspersos agni cum sanguine sancto
S ecuros Sathanæ, atq; necis, tecum alta per astra
D uc patriam ad sedem, promissaq; rura piorum,
Q uâ nullæ inuisæ facies, nulla impia labes,
N ulla lues; nullæ clades, at fine carentes
L æticiæ, superûmq; chori, semperq; recenti
P ersonat assultans cœli domus aurea cantu.

IMAGO ROSÆ.

V er redit, & Zephyri flatu rosa surgit in auras,
Æ mula quæ Christi monstrat imago necem.
I s caput intextum paliuri germine habebat,
V t rosa sub spinis pendula fixa iacet.
E t quia lacteolum depicta est sanguine florem,
H oc est quòd Christi saucia membra refert.
N ec rosa nomē habet soleat quod rodere quenquā,
S ed iacet à spinæ cuspide rosa rosa.
S ic quamuis Christum plagis adflixit Apella,
C ruxq; humeros pressit, spina cruenta caput:
I lle tamen patiens sacros exhalat odores,
A tq; offert summo vota, precesq; patri.
A t leuat arcano naturæ fœdere luctum,
P ellit & erecta nubila fronte rosa.
S ic pacem reuehit Christus mortalibus ægris,
Q ui capiunt ipsum non dubitante fide.
C umq; rosæ in florem Sol ardens lumina spargit,
D eijcit ardenti victa calore comas.

Sic

Sic Deus in natum calidam cùm sparserat iram
Vt luit humanum victima facta nefas:
In cruce marcescens mortalis forma cadebat,
Maiestas obitus nescia mente latet.
Purgat & obscœnam vultu rosa perlita lepram,
Sic leuat is turpi perdita corda lue.
Atq; vbi lethifero corpus succenditur æstu,
Et torret calidum febris anhela iecur:
Non magis vtilior tabem leuat herba calentem,
Illita quam tostæ si datur vnda rosæ.
Sic liquor exudans resoluto corpore Christi,
Quem calida extorsit vindicis ira Dei:
Extinguit patrios in crimina nostra furores,
Et reprimit Stygij feruida damna rogi.
Admonet ergò homines partæ rosa verna salutis,
O rosa quàm paruo maxima flore doces.

PARENTALIA ANNIVERSARIA, QVARTO FACTA REVERENDO ET CLARISS: VIRO D. PHILIPPO MELANTH: IN ACADEMIA VITEBERGENSI.

Vnc iterũ ad cineres, & docti busta Philippi
Adsumus, et dignũ meritis testamur honorẽ
Annua solenni referentes carmina ritu.
I amq́ dies fatalis adest, qui semper acerbus,
S emper honoratus verso seruabitur anno,
Q uo me cunq́ loco sistent mea fata, Deusq́,
S eu virides Rhæni colles, aut dulcia Mæni
H eu nimium indignis iam nunc exercita fatis
A rua sequar quondam, sedemúe binominis Istri:
A nnua dona tamen docta stipante caterua
E xequar, æternis inscribens carmina cedris,
N ostros vt luctus, & gratæ conscia mentis
O fficia, haud vnquam veniens obliteret ætas.
I llius egregias virtutes, claraq́ facta
S æpe fatebuntur diuino in carmine Vates
I nter odoratum lauri nemus, aut vbi doctus
E t iuuenũ chorus, atq́ senum vacua atria complet:
S cripta recensebunt populis, aut dulcia dicta
R ectius, & melius quæ docto ex ore profudit,
Q uàm sparsis folijs quæ mandauêre Sibyllæ.
I lle pater Vatum est, qui tanquã dulcis aquæ fons
P urior argento, pellucidior crystallo
O mnia mellifluo conspersit scripta lepore,
R emq́ Melanthoniæ poterunt ostendere chartæ.
I psi Itali testes, qui quæ monumenta Philippus
Edidit, haud longis verborum flexibus vsus,
Tantum summa sequens cautus fastigia rerum,

I lli

I lli igitur, quibus eſt ſtudium facundia linguæ,
H æc monumenta legũt, atq; in ſua cõmoda vertũt,
E t res magnifica gaudent extendere pompa.
Ergò & ſi qua mihi fuit, aut facundia poſthac
V lla mea ſuberit linguæ, quæcunq; futura eſt:
I lla tuis meritis neruos intendere, & illa
I ngenio quod erat fatis tibi, texere laudes
Æ ternum aſſueſcet, ſacrumq; indicet honorem
M agne tuo cineri, cineri ſi ſenſus humato eſt.
Q uanquã animũ in diuerſa trahit ſentẽtia diſcors,
A n ego tàm cari patris concuſſus amore
V erba feram, mæſtoue premam tacita ora dolore?
I llud ſuadet amor, pietaſq; huic debita poſcit,
H oc prohibet dolor, euigilanſq; in pectore luctus
D enuò, conceptumq; viri de funere vulnus
Æ grè attrectari patitur, famaq; nouatur:
M ulta viri virtus tamen, & merita ardua rerum
P erſuadent iterum ſolennem hanc ducere pompam
M anibus egregijs, atq; annua ſoluere iuſta.
N on tamen vt primùm hanc rationẽ laudis ini-
V ana ſuperſtitio veſano induxit amore, (bam
V t mihi mortalis dio ferretur honore.
C ur oneras factum inuidia, moremq; vetuſtum
I n crimen trahis, atq; in peius vertere gaudes?
B æotum craſſo iurares aëre natum.
E gregij verò cenſores: qualibus ergò

Vos animis dextra numen Cereale leuantes
Præcipitis vulgo pronos submittere vultus,
Cor vbi subrigere, & cœlos penetrare necesse est
Mente pia, cœlos, vbi vera in carne locato
Penè patris dextram Christo sunt vota ferenda?
Et gaudetis adhuc profiteri hostilia corda
Pontificum sacris, cultusq́ notatis inanes,
O tenebris ijsdem demersi, & gurgite eodem,
Carpite nunc verbis, quod re committitis ipsa.
Discendum est ipsi primùm tibi, deinde docendum
Quid falsi cultus, sacrorum qui sit abusus,
Et rudibus populis solatia recta ferenda.
Quid, nonne egregio peragebant iusta Mamanti
Annua, nonne alijs, numero quos edere longum est?
At longè potiora illis, maioraq́ longè
Ausi sunt præstare viri, consortibus æquè
Auspicijs, animisq́ ambo concordibus æquè
Heliam referens animi virtute Luterus,
Fidus & Heliæ consors, doctusq́ Melanthon
Qui Sophiæ spinis consertas turpibus artes,
Et Labyrinthæis inflexibus irretitas,
Ritè via expedijt facili, in formamq́ redegit
Disiectas neruis, & vitæ vertit ad vsum,
Ceu farre insperso lympham emendabat Elisa.
Et cùm vera Dei penitus doctrina iaceret
Pontificum corrupta dolis, intextaq́ vanis
Commentis hominum, quæ quisq́ inuenerat ipse

Ausi / *At*

Catchword: *At*

A ut propria pietate animi, quæstuúe nefando,
C eu Manoæ nato texebant licia in ipsam
C æsariem, & clauo coniunctim adfixa tenebant:
E cce potens animis, nec non cœlestibus armis
P ontificem aggreditur Latia super vrbe sedētem
Q ui dudum metus orbis erat, rerumq; potentes
S ub pedibus calcans iuga tristia ferre coēgit,
H uic monstro oppositus cōtendere voce Lutherus
A usus erat, velut Isaides cum verbere fundæ
C entaurum immanem, & vasta se mole ferentem
C ontudit, & fulua spaciosum extendit arena.
H ic trifidum illius deiecit vertice sertum
A uro intertextum, rutilisq; insigne lapillis,
S imsonisq; modo, Petri de claue, thronoq;
Q ueîs innexa pedem Christi doctrina pependit,
A uulsit rursus, vacuasq; emisit ad auras.
Q uodq; nefas fuerat, nulliq; impunè licebat,
H îc tum Teutonica docuit resonare loquela,
Q uæ rudibus populis non intellecta solebant
A ntè loqui Latiæ tantùm discrimine linguæ,
A bdita Eleusinæ matris seu sacra fuissent.
C ontinuò in partes operum, tantiq; laboris
H uc accitus adest Rhæni de sede Melanthon
I ngenuas proferre artes, linguamq; Pelasgam
A lbidos ad ripas Musarum infundere alumnis,
Q ualis ad irrigua ripas Iordanis Elisa
C ogebat iuuenum cœtus, doctæq; iuuentæ

I ura dabat, sanctisq; implebat vocibus aures.
Sed neq; nunc quisq; distincto ex ordine posset
V erba dare, aut fidei de rebus fundere fata
I nfusum ad populum, quòd erat compage soluta,
E t varijs distracta modis, & dissita neruis,
R elligio ipsa suis, docti nisi cura Philippi
V enisset medio, & recta ratione coactum
C ontraxisset opus, charasq; tulisset in auras
E xpediens nodos, carpensq; è sentibus vuas
Q uæ tum spinosis latitabant vndiq; scriptis.
N ec quisquam è magna Italia, Latioq; profectis
A udebat conferre sonos conuentibus vllis,
H oc paruo excepto, qui tunc magni agminis instar
R itè Sophistarum nodos dissoluere nôrat,
V ersaratq; manu veterum ingeniosa reperta.
Intereà inuictæ præpollens munere linguæ
S acra domi tradens populis, moremq; sacrorum
I ntrepidus iussa manet in statione Luterus,
E t poterat dictis si vellet cogere ad arma,
E t populos vno rursum componere scripto.
I s Latiam Harpyam, quæ mundi ingentia regna
A ttraxit Briarêi manibus, sacrisq; dicatum
V sibus, ignauis fucis permisit habendum,
E xuit imperio, & turpes patefecit abusus,
A rtificisq; scelus toti traduxerat orbi.
E t quos vana sui meriti fiducia habebat
M orte obita vt possent superas euadere ad arces:

His

H is recta in Christi meritum fiducia aperta est,
Q ua dubij expertes facit, & præcordia firmat
C erta quòd acquirant promissæ dona salutis
S olius ob Christi meritum, sanctumq́ cruorem.
A n non pro tanto celebrandus nomine vterq́,
E t magno cumulãdus honore, et dignus amari est,
E gregiusq́ animi Lutherus, & ipse Melanthon
I ngentes dotes qui paruo in corpore habebat?
V os benè pro factis verba impia verba refertis,
N os grates agere, et superos laudare, nefandũ est.
C um foret igniuomo translatus ad æthera curru
H elias pater, huic iuxta comes hæret Elisa
C æsariem terra, atq; infuso puluere fœdans,
A bscindensq́ humeris vestes, atq; æthera complens
L amentis, gemituq́, & luctisono vlulatu,
C eu tota in luctum regio descenderat olim
C um fato ereptus Samuel migraret ad auras,
O mnis & Ægypti plaga tristi mente ferebat
I nteritum Iosephe tuum, planctuq́ fremebat.
T andem hũc prosequitur lugubri carmine ad au-
V irtutẽ celebrans, atq; ardua facta magistri: (ras
Q ualis consorti statuit monumenta sepultæ
I sacides senior soceroq́ & sanguine iuncto
I saides Vates funebria carmina fringit,
E t pius Æneas docto rem carmine signat.
T um sic incipiens breuiter proclamat Elisa
C um magno cari perfixus amore magistri,

B is patris ingeminat nomen, bis voce salutat;
O pater, ô iterum pater huic patriaq; mihiq;,
I saciæ gentis currusq;, & Martia turma.
T u, quod non currus potuerunt mille, nec vnquã
M ille equitum turmæ, nec bello plurima virtus,
I d tu care pater rebus communibus vnus
P ræstiteras precibusq; tuis, studijq; labore,
T u patriæ fueras, quod eques, currusq; fuissent,
S i dextra humana defendi patria posset,
Q uam precibus pugnans defensam sæpe dedisti
P ræsidio armorum cassam, atq; impunè quietam:
H æc erat, hæc pietas, & grati munus alumni,
T estari luctum, celebrare ingentia facta,
F unera grandæui non exoptare magistri
L iber vt in populo famæ potiatur honore
F urtiuum decus ostentans, & non sua dona.
I pse ardens fastu, & furijs agitatus Iudas
I mmerita exponit multandum morte magistrum,
M ox nodum informis lethi trabe nectit ab alta
I pse sui pariter sceleris patrator & vltor
D um crepat immunda profundens ilia ab aluo.
O dêre ingratos, & pœnis tristibus vrgent
D ij superi, & iusta compensant omnia lance.
S ic Rex ipse Ioas defunctum ornabat Elisam
L aude pari celebrans ipsum, quibus ipse magistrũ
C urrũq;, aurigamq; vocat bonus. Hei mihi quantũ
P ræsidiũ, & quantum perdunt munimen ad hostes

V rbesq́, magniq́ Duces, cùm prouida magnos
T ollunt fata viros, cladesq́ & bella secuta
E docuêre homines nunquam hoc impunè fuisse.
M orte Lutere tua tecum Concordia ad auras
C eßit humo, & stygijs Bellona excita latebris
S anguineum intorto concußit verbere flagrum
A rmatas hominum præsens hortata cateruas.
N ec prius ærumnis hominum exaturata quieuit,
T eutona quàm calido resperså est sanguine tellus
V ndiq, & ingentes cumulauit funere aceruos.
Q uàm vereor ne fata eadem post fata Philippi
I mmineant populosa tuis Germania terris.
F eruet enim, sæuitq́ animis ignobilis ipsa
N obilitas alibi, mores imitata Crabronum,
Q ui cum sint ab equis, in equos sua spicula vertũt,
E t generosa necant, ipsi è putredine nati.
S ic quoq degenerat virtutem oblita parentum
E ffera nobilitas contemto numine diuûm,
S cinditur imperium, turbantur fœdera vitæ.
S ed mala gens hominũ præsentibus inuida re-
A ffligit viuos, dehinc functos luce requirit, (bus
N ec sua cognoscit bona, quàm cùm perdita ceßãt.
C ùm sacer orabat vates, largum impetrat imbrem
F rugibus, & terris: idem cum vota ferebat
A rmatos Syriæ cœtus occæcat Elisa
P rospectum eripiens oculis caligine mersis.
P arcite mortales odijs temerare nefandis

F atales heroas, & altè insignia dona
S uspicite, & cœlo demissos credite ab alto
P ræsidio humano generi, miserisq; ruinis.
N eu factis turbate feris, sed debita grati
P ectoris officia, & meritum submittite honorem.
S i qua fuit labes illis, hanc discite verbis
O btegere, & contrà virtutem extollere fama.
A t verò vt iuuenes simulacrũ atq; instar haberẽt
G rati animi, & quæ sit poßint cognoscere virtus:
I pse suam Helias pallam commendat Elisæ,
S uccedat sacris, & sit nunc alter ab illo.
I pse suum baculum Moses post fata relinquens
D icebat Iosuæ, te nunc habet iste secundum.
H oc equidem ritu grandæui ex ordine patres
S ubstituêre loco Vates iuuenilibus annis
T ali legitimam testantes omine sortem
Q ua lecti ante alios sacra in statione locantur.
P ræcipuè verò tales demisit in vsus
G randæuus genitor fido sua pallia alumno,
I llis vt cari vitium velare magistri
A ssuescat, primis & eum veneretur ab annis.
E t pietate potens, & erat virtutibus ingens,
M ulta tamen latuêre senem: suus omnibus error
N on sinit exortem traducere crimine vitam,
N ec quisquã exemtus cõmuni à sorte malorũ est.
I ndeiecta quidem falsi fundamina cultus
L iquerat Helias, cùm fortè erexerat aris

I ero-

Ieroboas vitulum, cælestéq; numen ad ipsum
Alligat, atq; coli numen deposcit in ipso:
Ergò etiam Helia iam tum trans aëra vecto
Mox falsi cultus rediêre, & tempore quouis
Impia sacra loco poterant impunè reponi.
Nam neq; tunc vitulum voluit coluisse videri.
Nemo adeò in terris liber sine crimine vixit
Cui semper fuerit casus mens prouida ad omnes.
Vitisator Nobas insueto improuidus haustu
Dum rigat ille sitim, nec vis benè nota Lyæi est,
Turpe quid admisit: sed enim cum fratre Iaphetus
Mox super iniecta velârunt crimina palla.
Ad Maribæ ripam titubabat corniger heros
Agmina purpureas qui duxerat ante per vndas.
Helias animum ingentem terrore remittens
Prospectu ex hominum sese auius abdidit antris.
Ergò sui officij iuuenem quò deinde moneret
Pallam, quò prius ipse suum texisset Elisam,
Pallam, qua rapidas diuisit Iordanis vndas,
Pallam hanc extremum caro dat munus Elisæ,
Hac discat næuos tegere, atq; ignoscere lapso,
Atq; iterum ipse suis moriens hanc donet alumnis,
Et seros olim transmittat ad vsq; nepotes.
Credo equidem, quicunq; Dei consistere ad ora
Mente cupit placida, neq; tristem ferre repulsam,
Is gemina palla veniat succinctus oportet.
Vna, qua propria labem, suaq; impia facta

Ante Deum velet, sumtoq; obnubet amictu.
Ast alia, incautum scelus, improuisaq; facta
Maiorum obtegere, & verbis prætexere discat.
Verùm nulla potest adeò commissa piacla
Condere, ne summo sint obseruata Tonanti,
Pulcra chlamys hominũ contexta insignibus ausis,
Non Euæ folijs consuta virentibus olim
Tegmina pulcra queunt, nisi Christi tincta cruore
Purpura, quàm primus genitor cũ compare quõdã
Lanigerarum ouium velati pellibus ambo,
Quam pater Isacides agni sub pelle notari
Nouerat, atq; omnes norant longo ordine patres.
Hæc palla Assyrio concharum haud illita fuco,
Sed rubet è Christi guttis suffusa cruentis,
Nil iuuat Aronis croceo velamen amictu
Consertum gemmis, & filo ductilis auri,
Pallia nec magnæ Matris, quæ fama secuta est
Albam cœruleo lanam infecisse colore,
Nec toga quæ cœli varijs intexta figuris
Pellæum iuuenem miro vestibat honore.
Antè homines verò communi in fœdere pacis,
L'anguebunt vitæ officia, & confusa fatiscent
Funditus, Heliæ vatis si pallia desint.
Nam nisi possimus communi ignoscere sorti,
Alter & alterius mores ferat, actaq; ineptè
Sæpius, assuescat doctis prætexere verbis:
Hei malè tùm veniam nostris deposcere factis

Possu-

P ossumus à diuis, odio si feruet, & ira,
I mmite & nostrum nescit miserescere pectus.
N i iuuenis veteli nonnunquam ignouerit ausis,
N ec miseros lapsus nouit cælare potentûm
S ubdita gens, diraq; vomit conuitia lingua
T hersitæ exemplo, vel Chami ignobilis olim:
T um fera seditio, tum neruis vulsa labascit
P ublica res, vitæq; status hei penè fatiscunt.
E rgò agite ô iuuenes, & queîs parere necesse
A rripite hæc ergò cupida duo pallia mente (est,
N usquam amittentes, recto si numina vultu
A spicere, aut terris fato meliore potiri
V ultis, & æthereis tandem considere regnis.
N ec vos pœniteat deponere sensibus imis
D icta sub exequijs, quas magno in honore supremi
T emporis Heliæ, nec non & Vatis Elisæ
S oluimus: hi verbi diuino numine adorti
C ultûs, & fœdi regnum euertêre Baalis,
D octrinamq; Dei, variasq; insigniter artes
H is statuêre locis iterum, in lucemq; tulerunt,
E t doctis scriptis certantes, eruere imo
C onati fundo sunt sacra infanda Papatus
E xigui numero quanquam, nec viribus æqui.
C ùm fraus Pontificum latè iam extenderat orbi
I mperium, nec tùm quo progrediatur haberet
V lterius, penitusq; status ciuilis habenas
S ub ditione tenens magnum spirabat honorem:

I psi

I psi ingens domus, & regali splendida luxu
R egia, & imperijs florens, opibusq́; superba,
S tans sede in celsa, & fulcris innixa duobus,
E xigui in crusti cultu, atq; in cælibe vita:
C ontinuò inuenti sacras qui aduertere fraudes,
A tq; aciem contrà veris opponere dictis.
V erùm vbi nulla datur magnū exuperare potestas
I mperium: at tacitis instabant noctis in vmbris
C æco Marte viri damna improuisa ferentes,
Q ualis erat linguæ donis instructus Erasmus,
C làm tamē impugnans scriptis fera crimina Papæ.
I lle igitur tenui instructus cum falce parabat
E ruere ingentes sedes, & cædere furtim
S egmina parua domus, & inobseruanda, regesta
T ellure obtegere, & data damna abscōdere rursus
Q uâ datur, & ne sint fraudi sibi scripta veretur:
T um verò ancipitem gestans impunè bipennem
M ente potens Lutherus adest, vibransq́; securim
I mpulit, atq; imis concussit sedibus alta
A tria, quo pulsu subitò intremuêre cauernæ,
S ternitur extemplò multos dominata per annos
R egia, fulgenti splendens auro, atq; argento,
O mnis & ingenti completur terra tumultu,
N on secus ac Simson, cum tectum immane lacertis
E ruit, & stratis super hostibus ipse recumbit.
I amq́; domus magnæ maiestas victa repentè
C oncidit, & stathis diuini post modò honores
Detra-

D etracti, & nullus posthac concursus ad illas.
C ælibis & vitæ iam sors impura patebat
D etecta, ingenti tulerant quam laude pudoris
H aud fulcrũ exiguũ quo constitit antè Papatus.
V erùm ingens aliud fulcrũ, statua aurea, multis
G emmarum ordinibus, ostroq́ instrata superbo,
A d quam omnes populi genibus iacuère minores
Æ re Deum vt fuluo colerent, precibusq́ Mahosim
V nde illam dicunt contracto nomine Missam,
H æc statua, hoc inquam fulcrum sublime Papatus,
Q uo neq maius erat quicquam, neq firmius vllũ,
T erribili aspectu suprà mortalibus instans
N e struere auderent aciem, aut obtendere contra,
D iuinum assimulans nomen, numenq́ verendum,
H oc igitur nondum conuersum à sedibus imis,
T runcum parte sui, demtos lugebat honores,
C ùm properè auxilio rebus venit Eccius ardens,
Apponensq́ manus recidiua palatia in auras
E rigere optabat magnis conatibus, ac vi.
N am dum staret adhuc indeiectumq́ maneret
F undamen Missæ: quippe illo stante volebat
P ontificum imperium, veteresq́ reducere cultus:
N i contrà ingressus diuina voce Melanthon
V ertissetq́ dolos radicitus, impiaq́ imis
S edibus, & normæ Fidei contraria tandem
F undamenta ruens dicto vicisset in vno:
R itus enim, veriq́ vsus expertia signa,

Nulla

N ulla repræsentant rerum monumenta sacrarum.
S ic tandem euersum est cultus fundamen inanis
A urato in vitulo, sed enim quæ magnus Helias
F undamenta prius intacta, infractaq; liquit.
H uius opus, quòd erat nodis resoluta malignis
D octrinæ ratio, rectoq; ita corpore constat.
I psius ex folijs, & quæ monumenta peregit
N octem addens operi, tot longo ex ordine docti
E mersêre viri, iuuenum quot millia quondam
T roiano dicuntur equo prodisse sub auras.
N emo illum ingenio conatus vincere, nemo,
A t sua eum virtus vincens, cœlestibus ipsis
E ffecitq; parem, celsoq; inuexit Olympo.
O vtinam huic tantùm tali iam tempore acerbo
M aiores pia fata moras in luce dedissent,
N on ita turbatæ res, non ita tempora rerum
M æstitiam præ se ferrent, miseramq; ruinam.
I lle animos poterat moderando inflectere paci,
Q ui nostrum genus, & partes defendere suetus
P rouexit bonus ante Duces, huiusq; vigebat
C onsilijs regnum, & stabat res integra ludi.
O parcam immitem nobis: quia subtrahit orbi
A strum, quo sacræ clarebant hactenus artes,
D esuetumq; diu rursum assumsêre nitorem.
S ed rursum mitem Parcam: quia reddit Olympo
A strum, quò fuerat missum mortalibus ægris
L uce sua lustrare artes, & commoda vitæ.

Tempus

T empus erit fors, cùm illius virtutis egebunt.
N ec iam vltrà ingrati mutato numine habebunt
D ilectum Musis caput, & cælestibus ipsis.
N os stetimus contrà, atq; oculis aspeximus ipsum
V itam exhalantem media inter vota, precesq;,
O socij, ô nati, ô nostri plena laboris
A tria docta valete, & vos mea cara valete
P ignora, cara mihi dum fata, Deusq; sinebant.
D ixerat, & fessum mutans latus, instar odori
G erminis, ærato quod tactum à vomere languet,
C eruicem inflexam posuit, supremaq; Parcæ
F ila legunt, pressoq; volat sacer halitus ore
C ælicolæ medium quem protinus exceperunt
C orporis exutum vinclis, & mole solutum.
T estis erit magnis virtutibus Albidos vnda,
E t paßim mundi partes diffundet in omnes.
N on illi quisquã scriptis se impunè disertis
C ontulit, ingeniòue parem, vel munere fandi.
T estes vos ripæ Albiacæ, vos atria testes,
V osq; Duces illum in dubijs responsa petentes,
Q uantum præmatura viri mors abstulit orbi.
O nimis optatò seclorum tempore natus
S ancte pater salue, tua terris fama manebit
S i pia posteritas modò, si monimenta supersint
V lla piæ gentis, Sed cælo deinde relicta est
G ratia, mortali quam non fas soluere dextra,
Nam quid mortales diuina ad facta rependant?

K Quare

Quare agite ô post fata viri quicunq; relicti,
Coniuncti studio, atq; animis concordibus acti,
Vos monumenta viri seros transmittite ad annos,
Et quo quisq; potest studio in commune laboret.
Sic qui sæpè hominum sanctos inuisere cœtus
Suetus erat satus ipse Deo, colludere gaudens,
Dignatusq; ab eis contingi lumine claro,
Non etiam his aberit studijs, sanctoq; labori,
Et paruũ hunc nidũ, sed Christo habitante sub illo
Sat magnũ hunc nidũ, volucri Deus agmine circũ
Obteget, ignitoq; tuebitur aggere gentem.
Ergo & tempus erit quo te diuine Melanthon
Conueniam rursum, dextræq; iniungere dextram
Fas erit, inq; humeros procul inuolitare, piasq;
Accipere, atq; pias iterum tibi reddere voces,
Cùm Vatem excipient Vatès tua turba Melanthon
Tecum carminibus Christum super astra ferentes,
Tum mihi, tum lacrymæ incipient manare per ora
Læticia, & magnum gestu testabor amorem.
O quæ tum voces vtrinq;, & gaudia vtrinq;
Imbutis tandem recti fine, atq; beati?
Sed nunc parta quies tibi, nobis tristia restant
Tempora, nosq; lacrymæq; manent, superãdaq; votis
Fata Deûm, salue æternùm diuine Melanthon,
Æternùmq; vale nobis diuine Melanthon.

FINIS.

W

VITEBERGÆ EXCVDEBANT
HÆREDES GEOR-
GII RHAVV.

ANNO M. D. LXIIII.